

مجله

مدیریت بازاریابی

شماره ۵۱ - تابستان ۱۴۰۰

طراحی الگوی مفهومی اقتصاد مقاومتی در بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری کشور

* محمود ضیایی

** هاشم نیکومرام

*** کریم حمدی

پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۸

دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۳

چکیده

یکی از مسائلی که در سال‌های اخیر مورد تأکید مقام معظم رهبری قرار گرفته است توجه به مسائل اقتصادی کشور می‌باشد نامگذاری سال‌های پی در پی با موضوعات اقتصادی و با محوریت اقتصاد مقاومتی نشان از اهمیت بالای این موضوع دارد در این میان بانک و نظام بانکی که نقش اصلی و اساسی در رگ‌های اقتصاد جامعه دارد. هدف از این مطالعه طراحی الگوی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی کشور است. این مطالعه از حیث هدف از نوع مطالعات کاربردی و از حیث جمع‌آوری داده از نوع مطالعات توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه صاحب نظران عصر بانک‌داری است که با مفاهیم اقتصاد مقاومتی آشنا بوده و نقش آن در نظام بانکی به درستی درک نموده‌اند. جهت تحلیل داده‌ها در بخش طراحی مدل از روش کیفی استفاده شده است و جهت اعتبار سنجی مدل مفهومی از تحلیل عاملی تأییدی (نم افا پی ال اس) استفاده شده است. مدل طراحی شده در این مطالعه شامل چهار بعد می‌باشد که عبارتند از: مدل جهادی در نظام بانکی، یکپارچگی و انسجام نظام بانکی، اصلاح و بهسازی نظام بانکی و مقاوم‌سازی نظام بانکی.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، تاب‌آوری، مدیریت جهادی، یکپارچگی نظام بانکی، اصلاح و بهسازی نظام بانکی، مقاوم‌سازی نظام بانکی.

* دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

** استاد، گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)، پست الکترونیک: h-nikoumaram@srbiau.ac.ir

*** دانشیار، گروه مدیریت بازرگانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

اقتصاد مقاومتی روشی برای مقابله با تحریم‌ها علیه یک منطقه یا کشور تحریم شده می‌باشد. در واقع اقتصاد مقاومتی به معنی تشخیص حوزه‌های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن آن تأثیرها و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت است. هدف از اقتصاد مقاومتی استفاده از توان داخلی و مقاومت در مقابل تحریم‌ها با ایجاد کمترین بحران است. اصطلاح اقتصاد مقاومتی نخستین بار پس از محاصره غزه در سال ۲۰۰۵، امکان صادرات و در نتیجه کشت بسیاری از محصولات کشاورزی از جمله توت فرنگی را کاهش داده بود استفاده شد و ضوابط و معیارهای حاکم بر مفهوم اقتصاد مقاومتی شناسایی شد. اقتصاد آسیب‌پذیر یا شکننده که نقطه مقابل اقتصاد مقاومتی به شمار می‌رود مفهومی است که حدود یک دهه از ظهور آن در ادبیات اقتصادی می‌گذرد و در واقع چند سال از تجربه بحران مالی شرق آسیا در سال ۱۹۹۷ مورد توجه قرار گرفته است. بحرانی که مورد خطای راهبردی وابسته کردن بازارهای مالی به سرمایه‌گذاران خارجی بود و به سقوط چند ساله اقتصادهایی منجر شد که در جهان به عنوان معجزه آسیایی شناخته می‌شدند.

مقام معظم رهبری بر این اعتقادند که گرچه فشار دشمنان بر جمهوری اسلامی ایران مشکلات زیادی را برای مردم رقم زده است. لیکن درس بزرگی که ما از این فشارهای اقتصادی دریافت کردیم، این است که هرچه می‌توانیم، باید به استحکام ساخت داخلی قدرت بپردازیم هرچه ما می‌توانیم، در درون، خودمان را مقتدر کنیم دل به بیرون نبندیم آن‌هایی که دل به بیرون ظرفیت ملت ایران می‌بندند، وقتی با یک چنین مشکلاتی مواجه شوند، خلع سلاح خواهند شد. ظرفیت‌های ملت ایران خیلی زیاد است ما باید بپردازیم به استحکام ساخت درونی اقتدار ملی^۱ در واقع، نظام جمهوری اسلامی ایران تا آن هنگام که بر آرمان‌های در پیشرفت به سمت هدف‌های بلند خود پای می‌فشارد، با مانع تراشی دشمنان درگیر خواهد بود

بنابراین آرمانی باید ساخت، قدرت درونی را استحکام بخشید، اساس کار این است ما اگر می‌خواهیم این راه را ادامه دهیم و به این سمت حرکت کنیم و این هدف‌ها را دنبال

کنیم و چشم به این آرمان‌ها بدوزیم و پیش برویم و در مقابل این معارضه‌ها ایستادگی کنیم صبر و توکل را به کار بگیریم، باید ساخت قدرت ملی را در درون کشور تقویت کنیم و استحکام ببخشیم.

از آنجا که اقتصاد ایران، نفتی و با بهره پایین است و نیز با توجه به اهمیت و جایگاه راهبردی و سیاسی ایران در منطقه همواره در معرض انواع تقابل‌ها، تحریم‌ها و شوک‌های پیش‌بینی نشده از سوی برخی از مجامع بین‌المللی است. تقویت بنیان‌های اقتصادی کشور در مواجهه با نوسانات و چالش‌های گوناگون به عنوان یک ضرورت اجتناب ناپذیر مطرح می‌گردد. ابلاغ سیاست کلی اقتصاد مقاومتی بر اساس بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی توسط رهبر معظم انقلاب حرکتی جدید و تدبیری اثربخش در تقویت و مقاوم‌سازی بنیان‌های اقتصادی ملی و بارورسازی آن در سال‌های پیش رو است. یکی از الزامات تقویت بنیان اقتصادی کشور، تقویت یکی از ارکان مهم اقتصاد یعنی نظام بانکی است. نظام بانکی از دیرباز نقش بسیار مهمی در فعالیت اقتصادی کشور و پیاده سازی و اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی خواهد داشت. هدف این مطالعه طراحی مدل اقتصاد مقامتی در نظام بانکی کشور است پرسش اصلی این مطالعه این است که مدل نظام بانکی در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی چگونه است. مدل مود نظر دارای چه ابعاد و مؤلفه‌هایی می‌باشد؟

مروری بر مبانی نظری

اقتصاد تاب‌آور

اقتصاد مقاومتی که توسط مقام معظم رهبری نخستین بار در ادبیات اقتصادی کشور مطرح شد دارای پشتوانه نظری و سبقه علمی در تئوری‌های اقتصادی است. نزدیک‌ترین تئوری به این مفهوم «تاب‌آوری» است (غیاثوند، عبدالشاه، ۱۳۹۴).

تاب‌آوری در حوزه‌های علوم طبیعی، روان‌شناسی و مهندسی و نیز مدیریت بحران‌های شهری و سازمانی، بحث کاملاً شناخته شده‌ای است؛ ولی موضوع تاب‌آوری ملی در سال‌های اخیر، به‌ویژه پس از بحران مالی ۲۰۰۸، مورد توجه نخبگان این حوزه قرار گرفته است. همان‌طور که در شهرسازی برای مقابله با زلزله که زمان وقوع و ابعاد آن مشخص نیست؛

بیاناً در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری اسلامی ایران^۱.

از آن برای جلوگیری از تلفات بالقوه؛ تعریف نمودند. در سال‌های اخیر تعاریف به نسبت دقیق‌تری از تاب‌آوری در اقتصاد نیز ارائه شده است. از نظر (آدام رز، ۲۰۰۹) تاب‌آوری در اقتصاد می‌تواند به دو صورت ایستا و پویا تعریف شود. تاب‌آوری اقتصادی ایستا^۴ توانایی یک سیستم در حفظ وظیفه‌اش (مانند تداوم تولید) به هنگام بروز شوک است. این تعریف با مسأله بنیادی اقتصاد یعنی تخصیص کارای منابع هم‌تراز است که به هنگام وقوع فجایع تشدید می‌شود. دلیل اینکه به عنوان ایستا تعریف می‌شود، این است که می‌تواند بدون تعمیر و بازسازی که نه فقط سطح جاری فعالیت اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد، بلکه همچنین می‌تواند مسیر زمانی آینده آن را نیز تحت تأثیر قرار دهد (غیاثوند، عبدالشاه، ۱۳۹۴).

یک تعریف عمومی‌تر که ملاحظات پویا را در بر گرفته و می‌تواند تاب‌آوری اقتصادی پویا^۵ نامیده می‌شود؛ سرعتی است که یک سیستم از یک شوک شدید بهبود پیدا می‌کند تا حالت مطلوبش را به دست آورد. این مفهوم همچنین شامل مفهوم ثبات سیستم است زیرا دلالت بر این دارد که سیستم توانایی بازگشت به عقب را دارد. این نوع تاب‌آوری نسبتاً پیچیده‌تر است؛ زیرا مسأله سرمایه‌گذاری بلندمدت همراه با تعمیر و بازسازی را شامل می‌شود که فرآیندهایی قابل اجرا برای مراحل پس از حادثه هستند (غیاثوند، عبدالشاه، ۱۳۹۴).

اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی یک راهبرد اقتصادی است که اولاً، به معنای مقاومت اقتصادی، اقتصاد بسته و درون‌گرا و ریاضتی نیست، و ثانیاً، یک راهبرد مقطعی و کوتاه‌مدت نیست، بلکه راهبردی کلان و بلندمدت است که قرار است اقتصاد کشور بر آن تکیه کند. ثالثاً، این راهبرد مقاوم‌سازی به معنی انفعالی و کوتاه‌مدت اقتصاد نیز نیست. این راهبرد زمانی مترادف مقاوم‌سازی اقتصادی است که مقاوم‌سازی اقتصادی از مفهوم انفعالی خود فراتر رفته و ابعاد دیگری شامل اصلاحات اقتصادی، جذب شوک‌های خارجی، استفاده از ظرفیت و توان داخلی کشور و تعاملات بین‌المللی و سایر مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی ابلاغی مقام معظم رهبری را نیز در بر بگیرد تفاوت تعبیر «مقاوم‌سازی انفعالی» با برداشت دوم همانند دو نفر

تأسیسات و امکانات شهری را در برابر آن مقاوم (تاب‌آور) می‌سازند و به گونه‌ای تأسیسات شهری و خدمات آن طراحی می‌شود که در صورت وقوع زلزله کمترین آسیب به شهر وارد شده و شهر بتواند به کارکرد خود ادامه دهد، در موضوع تاب‌آوری ملی نیز، زیرسیستم‌های اقتصادی، اجتماعی، حکمرانی، فناوری و زیست محیطی و ... باید به گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند مخاطرات درونی و بیرونی را جذب کرده و خود را با محیط بسیار متحول با حفظ ثبات و کارکردهای سیستم، انطباق دهند (غیاثوند، عبدالشاه، ۱۳۹۴).

هالینگ^۱ نخستین کسی بود که تاب‌آوری را در بوم‌شناسی تعریف کرد؛^۲ «توانایی سیستم‌ها در جذب تغییرات و ایستادگی در مقابل آن‌ها». وی همچنین به «ظرفیت بافر» اشاره کرده و تاب‌آوری را بر اساس اندازه شوکی که جذب می‌شود، اندازه‌گیری کرد.

(پیم، ۱۹۹۱) تعریف بوم‌شناختی دیگری ارائه داد و تاب‌آوری را بر حسب سرعت بازگشت سیستم به تعادل تعریف نمود. اما (آدگر، ۲۰۰۰) از نخستین کسانی بود که تا حدی تعریف تاب‌آوری بوم‌شناختی را به جوامع انسانی گسترش داد. وی تاب‌آوری اجتماعی را به سرمایه اجتماعی مرتبط کرد و آن را بر حسب عوامل اقتصادی (مانند استقلال منابع)، نهادها (مانند حقوق مالکیت) و مسائل جمعیتی (مانند مهاجرت) اندازه‌گیری کرد.

در مباحث مدیریتی و رفتار سازمانی نیز بحث تاب‌آوری به عنوان یک فرآیند مورد توجه قرار می‌گیرد؛ به طوری که تاب‌آوری را یک راهبرد مدیریت ریسک و زیر عنوان مدیریت بحران و تداوم قرار می‌دهند. در این بعد، تاب‌آوری به صورت زیر تعریف می‌شود: «ظرفیت مردم و سیستم‌ها که عملکرد سازمانی را تسهیل کنند تا روابط کارکردی را با وجود آشفتگی‌ها حفظ نمایند.» (غیاثوند، عبدالشاه، ۱۳۹۴).

نخستین تعریف اقتصاد تاب‌آور را (رز و لیم^۳ در سال ۲۰۰۲) مطرح کردند. آن‌ها تاب‌آوری اقتصادی را توانایی درونی سیستم برای پاسخ‌گویی و سازگاری خود با شوک‌ها، و افراد و جوامع برای اتخاذ استراتژی‌های مناسب (رفتاری) برای مقابله با اثرات منفی در زمان وقوع یک شوک خارجی یا پس

^۴. Static Economic Resilience

^۵. Dynamic Economic Resilience

^۱. Holling

^۲. Pimm

^۳. Rose & Lim

است که اولی برای سلامتی و تندرستی خود ورزش می‌کند، بهداشت را رعایت می‌کند، رژیم مناسب غذایی و سایر اقدامات را انجام می‌دهد و حتی هنگام ابتلا به بیماری به صورت دوره‌ای به پزشک مراجعه می‌کند، و دومی بدون توجه به زیرساخت‌های اولی حداکثر در موقع بیماری به پزشک مراجعه کرده، رعایت بهداشت و مراقبت‌ها را در آن زمان انجام می‌دهد. روشن است که آسیب‌پذیری دومی بیش از اولی و تاب‌آوری اولی بیش از دومی است.

در خصوص کشورها نیز به صورت مشابه می‌توان قضاوت کرد. کشوری که ظرفیت و توان داخلی خود را به کار گرفته و به صورت درون‌زا توسعه خود را تعریف نموده است و همواره در تعامل با دنیا و سایر کشورها، به دنبال استفاده از ظرفیت آن‌هاست؛ مقاوم‌تر از کشوری است که بدون عنایت به ظرفیت‌های داخلی و تعاملات بین‌المللی، به فکر توسعه و مقاوم‌سازی است. پرداختن به مقاوم‌سازی اقتصادی صرفاً با رویکرد انفعالی با روح سیاست‌های اقتصاد مقاومتی منافات دارد؛ ولی اگر مقاوم‌سازی اقتصادی به صورت فعال در نظر گرفته شود می‌تواند تعبیر مناسب‌تری از اقتصاد مقاومتی باشد. با چنین تعبیری از اقتصاد مقاومتی، این مفهوم شامل دو جنبه کاهش آسیب‌پذیری و افزایش تاب‌آوری است (همان منبع).

اقتصاد مقاومتی مبحثی در اقتصاد است که بر اساس آن می‌توان دید چگونه اقتصاد قادر است در مقابل ضربه‌های مختلف مقاومت کند و در عین حال از این ضربه‌ها آسیب نبیند. طرح این مبحث به‌ویژه برای ارزیابی توان مقاومت اقتصادهای مختلف در برابر بحران کاربرد داشته است. اقتصاد مقاومتی، گفتمان و الگویی اقتصادی- مدیریتی است که ضمن مقاوم‌سازی اقتصاد ملی در برابر تهدیدات و توان تحریم شکنی، با رویکرد عقب راندن نظام سلطه، پیشرو، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا و برون‌گرا است.

منطق مقاومت، بقا و دوام در بهترین وضعیت است. در منطق مقاومت، نوعی فراگیری برای مقابله با نارسائی‌ها و سازگاری برای رسیدن به بهترین وضعیت وجود دارد، تسلیم شدن در برابر ضربه‌ها و رها کردن وضع به حال خود هیچ معنایی ندارد. زیرا سازگاری برای تداوم بقا و رسیدن به وضعیت برآورنده، در محور نگاه اقتصاد مقاومتی قرار گرفته است. در اقتصاد مقاومتی، منطق ایجاد وضعیتی که عموم آن را بپذیرند، مورد قبول است. این وضعیت بهترین امکان در هر

شرایط است. بنابراین جامعه می‌پذیرد که برای دستیابی به خواسته‌هایش باید چارچوب‌هایی را قبول کند.

مظهر مقاومت در اصطلاح، درختی است که شاخ و برگ آن در برابر طوفان خم و راست می‌شود، ولی درخت استوار و پابرجا باقی می‌ماند و همچنان به رشد خود ادامه می‌دهد. قدرت مقابله با چالش‌ها سبب می‌شود که درخت آسیب‌پذیری کمی داشته باشد و نابود کردن آن به سادگی ممکن نشود. با این اوصاف، در جریان مقاومت، اقتصاد ممکن است زیر و بالا داشته باشد، ولی همچنان قدرتمند باقی می‌ماند و می‌تواند وضعیت خود را ثابت ببخشد (سیفلو، ۱۳۹۳).

ماهیت اقتصاد مقاومتی

با توجه به اینکه واژه «اقتصاد مقاومتی» توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی مطرح شده، بدین منظور جهت رسیدن به یک فهم درست از ماهیت و چیستی این واژه باید به کنکاش و بررسی بیانات کسی بپردازیم که این واژه را مطرح نموده است و به تشریح آن پرداخته است. در نگاه راهبردی رهبر معظم انقلاب (حفظه اله)، اقتصاد مقاومتی یک شعار نیست، یک واقعیت اقتصادی است، اقتصاد مقاومتی یک بحث کاربردی است و شاخص‌های آن ریشه در عمل دارد. گزیده‌ای از بیانات مقام معظم رهبری در جهت فهم بیشتر ارکان و مفاهیم اقتصاد مقاومتی در زیر آمده است:

«مجموعه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، در واقع الگویی بومی و علمی، برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی و متناسب با وضعیت امروز و فردای کشور است. سیاست‌های اقتصاد مقاومتی یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور است؛ می‌تواند اهداف نظام جمهوری اسلامی را در زمینه مسائل اقتصادی برآورده کند؛ می‌تواند مشکلات را برطرف کند؛ در عین حال پویا هم هست؛ یعنی ما این سیاست‌ها را به صورت یک چارچوب بسته و متحجر ندیده‌ایم، قابل تکمیل است، قابل انطباق با شرایط گوناگونی است که ممکن است در هر برهه‌ای از زمان پیش بیاید؛ و عملاً اقتصاد کشور را به حالت «انعطاف‌پذیری» می‌رساند؛ یعنی شکنندگی اقتصاد را در مقابل تکانه‌های گوناگون برطرف می‌کند. نکته مهم رویکرد جهادی است که در این سیاست‌ها مورد ملاحظه قرار گرفته است؛ همت جهادی، مدیریت جهادی. با حرکت عادی نمی‌شود پیش رفت؛ با حرکت عادی و احیاناً خواب آلوده و بی‌حساسیت نمی‌شود کارهای بزرگ را انجام داد؛ یک همت

مجموعه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، در واقع الگویی بومی و علمی، برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی و متناسب با وضعیت امروز و فردای کشور است. سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، فقط برای شرایط کنونی نیست بلکه یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور و رسیدن به اهداف بلند اقتصادی نظام اسلامی است این سیاست‌ها قابل تکمیل و انطباق با شرایط گوناگون است و عملاً اقتصاد کشور را به حالت انعطاف‌پذیری می‌رساند و شکنندگی اقتصاد در شرایط مختلف را برطرف می‌کند. با اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، شاخص‌هایی همچون رشد اقتصادی، تولید ملی، عدالت اجتماعی، اشتغال، تورم و رفاه عمومی بهبود خواهد یافت و رونق اقتصادی به وجود خواهد آمد (بیانات در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند؛ هم آسیب‌پذیری‌اش کاهش پیدا کند؛ یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی جوری باشد که در مقابل ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکل‌های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند. (بیانات در دیدار با مسئولان نظام ۱۳۹۱/۰۶/۲).

مشخصات نظام بانکی در اقتصاد مقاومتی: از آنجایی که نظام بانکی کشور یکی از مهم‌ترین اهرم‌های توسعه اقتصادی کشور است مقاومت‌سازی این بخش از حساسیت بالاتری نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی برخوردار است. سؤال مهمی که در اینجا مطرح می‌شود آن است که نظام بانکی ایران در یک اقتصاد مقاومتی با مؤلفه‌های ایرانی اسلامی چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟ چه اقداماتی را باید در اولویت خویش قرار دهد؟ برای پاسخ به این سؤالات لازم است در ابتدا عوامل درون نهادی خود بانک‌ها مورد توجه قرار گیرد که این عوامل را می‌توان در چند بعد مورد بررسی قرار داد.

احیای مدیریت و روحیه جهادی در نظام بانکی: یکی از الزامات و شروط حرکت به سمت اقتصاد مقاومتی، داشتن روحیه و مدیریت جهادی است. که در دوران دفاع مقدس شاهد آن بودیم. تلاش در جهت ارائه الگوی مدیریت صحیح جهادی در نظام بانکی کشور که لازمه عملیاتی شدن آن را می‌توان از جمله وظایف کنونی کارشناسان، نخبگان و اصحاب رسانه دانست. مدیریت جهادی طبق گفته مقام معظم رهبری باید در

جهادی لازم است، تحرک جهادی و مدیریت جهادی برای این کارها لازم است. باید حرکتی که می‌شود، هم علمی باشد، هم پرقدردان باشد، هم با برنامه باشد و هم مجاهدانه باشد. باید تصویر درستی از اقتصاد مقاومتی ارائه بشود. مسئولین، صاحبان فکر و دلسوزان، بایستی تصویر درستی را از این حرکت بزرگ و عمومی ارائه بدهند و گفتمان‌سازی بشود تا مردم بدانند و معتقد باشند و بخواهند؛ در این صورت کار عملی خواهد شد» (بیانات مقام معظم رهبری در جمع مسئولان دستگاه‌های مختلف ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

«اقتصاد مقاومتی؛ الگوی علمی متناسب با نیازهای ایران است؛ هرچند بسیاری از کشورها، به دلیل مشکلات اقتصادی اجتماعی خود، به فکر یک چنین کاری افتاده‌اند؛ بنابراین رویه اقتصاد مقاومتی، دغدغه دیگر کشورها هم هست؛ مخصوص ما نیست. این اقتصادی که به‌عنوان اقتصاد مقاومتی مطرح می‌شود، مردم بنیاد است؛ یعنی بر محور دولت نیست و اقتصاد دولتی نیست، اقتصاد مردمی است؛ با اراده مردم، سرمایه مردم، حضور مردم تحقق پیدا می‌کند. اما «دولتی نیست» به این معنا نیست که دولت در قبال آن مسئولیتی ندارد؛ چرا، دولت مسئولیت برنامه‌ریزی، زمینه‌سازی، ظرفیت‌سازی، هدایت و کمک دارد. کار اقتصادی و فعالیت اقتصادی دست مردم است، مال مردم است؛ اما دولت - به عنوان یک مسئول عمومی - نظارت می‌کند، هدایت می‌کند، کمک می‌کند. آنجایی که کسانی بخواهند سوء استفاده کنند و دست به فساد اقتصادی بزنند، جلوی آن‌ها را می‌گیرد؛ آنجایی که کسانی احتیاج به کمک دارند، به آن‌ها کمک می‌کند؛ بنابراین آماده‌سازی شرایط، وظیفه دولت است؛ تسهیل می‌کند. اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که مقاوم است؛ با تحریکات جهانی، با تکان‌های جهانی، با سیاست‌های آمریکا و غیر آمریکا زیر و رو نمی‌شود؛ اقتصادی است متکی به مردم. اقتصاد مقاومتی، اقتصادی درون‌زا است؛ یعنی از دل ظرفیت‌های کشور و مردم می‌جوشد؛ اما درعین حال درون‌گرا نیست؛ یعنی این اقتصاد مقاومتی، به این معنا نیست که ما اقتصاد خودمان را محصور می‌کنیم. بنابراین اقتصاد مقاومتی، درون‌زا است، اما درون‌گرا نیست. اقتصاد مقاومتی یعنی مقاوم‌سازی، محکم‌سازی پایه‌های اقتصاد؛ این چنین اقتصادی چه در شرایط تحریم، چه در شرایط غیر تحریم، بارور خواهد بود و به مردم کمک می‌کند (بیانات مقام معظم رهبری در حرم رضوی ۱۳۹۳/۰۱/۰۱).

هزینه‌هایی که وجود دارد. چون یکی از شاخص‌های مورد توجه رهبری در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی بحث کاهش هزینه‌های غیرضروری دولت است. توجه به بانک‌داری خصوصی و مدیریت منابع انسانی و منابع مالی دولتی می‌تواند کمک کند تا حجم دولت متناسب با نیاز اقتصاد کشور باشد و از سوی دیگر جلوی تجمل‌گرایی در تبلیغات بانک‌ها گرفته شود.

مقاوم‌سازی بانک‌داری الکترونیک در نظام بانکی: چنانچه زیرساخت‌های نظام بانکی در حوزه بانک‌داری الکترونیک و فناوری اطلاعات اتکای بیش از حد بر محصولات و خدمات خارجی داشته باشد، آسیب‌پذیری در مقابل اعمال تحریم‌های مالی خواهد داشت. از آنجا که یکی از شاخصه‌های اقتصاد مقاومتی، مقاوم‌سازی بخش‌های درونی در مقابل اثرات مخرب بیگانه و مهاجم است. بومی‌سازی فناوری اطلاعات و بانک‌داری الکترونیک باعث می‌شود که اقتصاد ما در بخش بانکی مقاوم باشد (خالقی، ۱۳۹۵).

همه عرصه‌های نظام بانکی ظهور و بروز داشته باشد. به گونه‌ای که نتایج آن کاملاً برای ذینفعان نظام بانکی ملموس باشد. **یکپارچگی اتحاد و انسجام درون نظام بانکی:** این اتحاد باید در سطح مطلوبی قرار داشته باشد به عبارت دیگر با توجه به اینکه در بین خود رقابت سالم و مفید دارند بایستی همگی متفق‌القول باشند سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را در نظام بانکی تعقیب کنند و این موضوع هماهنگی بین بانک‌ها و کل شبکه بانکی را می‌طلبد. رویه فعالیت‌ها نظام بانکی که همان اقتصاد مقاومتی است، باشد. نمونه بروز عدم اتحاد بین بانک‌ها در بحث دریافت نکردن کارمزد از پایانه‌های فروش (POS) است که در یک مقطع زمانی از سوی برخی بانک‌ها اجرا شد. و موجب پدید آمدن فرهنگ نادرستی در زمینه دریافت کارمزد خدمات بانکی شود.

خصوصی‌سازی و بهسازی نظام بانک‌داری دولتی: توجه به بانک‌داری خصوصی و بهسازی ساختار نظام بانک‌داری دولتی هم از بعد اثرگذاری در اقتصاد و هم از بعد کاهش

شکل شماره ۱: نقش نظام بانکی در اقتصاد مقاومتی

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ارائه نمودند. آن‌ها بر اساس روش نظریه داده بنیاد این الگو را طراحی نمودند. بر اساس این الگو، حکمرانی نهاد ناظر از اهمیت بالایی برخوردار است چرا که نهادهای نظارتی نقشی کلیدی در نظارت کارا و مؤثر بر اجرای رویه‌های سالم واسطه مالی بازی می‌کنند. برای دستیابی به این هدف، نهادهای نظارتی خود نیز باید رویه‌های حاکمیتی سالمی ایجاد و اعمال نمایند به عبارتی توجه به اصول حاکمیت شرکتی

پیشینه تحقیق

در این بخش مدل‌های طراحی شده در نظام بانکی که در آن‌ها، با تفکر اقتصاد مقاومتی مد نظر قرار گرفته است به بحث و بررسی قرار می‌گیرد:

الگوی پارادایمی حکمرانی نظام بانکی: (رجبی و حیدری، ۱۳۹۵) در پژوهش خود، الگوی مفهومی برای حکمرانی نظارتی بانک مرکزی در راستای سند چشم‌انداز بیست ساله و

حال منعطف همواره مورد توجه سیاست‌گذاران و تنظیم‌کنندگان مقررات در نهاد ناظر بر بانک‌ها باشد که همان مقررات گذاری بهتر است. لذا به منظور حکمرانی خوب و مقاوم‌سازی ملی، حائز اهمیت می‌نماید که حکمرانی نظارتی بانک مرکزی در راستای سیاست‌های کلی کشور و برنامه‌های نهادی و هنجاری دولت، مقاوم، منعطف و تقویت شود. زیرا حاکمیت بخش دولتی خوب نمی‌تواند بدون حکمرانی خوب نظارت بانکی پایدار بماند و بالعکس. بنابراین، لازم است نهاد ناظر از رویه‌های حاکمیتی با کیفیت بهره‌مند شود که پیش‌نیاز حکمرانی نظارتی خوب نهاد ناظر، داشتن زیربنای نهادی محکم است. شکل شماره ۲ مدل طراحی شده در این مطالعه را نشان می‌دهد.

نهاد ناظر که خود الزامی برای حکمرانی نظارتی محسوب می‌شود. سازمان‌های مقررات‌گذار و نظارتی که برای پرداختن به نقاط ضعف چارچوب‌های حکمرانی بانکی وارد عرصه می‌شوند باید در وهله اول، «مقررات‌گذاران حکمرانی» باشند یعنی مقررات‌گذارانی که منطق وجودی خود را اصولاً از اصلاح کاستی‌ها در حکمرانی بانک‌ها گرفته باشند. در واقع، رویه‌های حاکمیتی نظارت باید مبتنی بر چارچوبی استاندارد، منعطف و پویا باشد. به عبارتی رویکردها و خط مشی‌های نظارتی باید از انعطاف و تاب‌آوری لازم در مقابل تکنه‌ها و تغییرات محیطی برخوردار باشد و در تدوین سیاست‌ها و خط مشی‌های نظارتی تدبیر و آینده‌نگری مورد تأکید بوده و ضروری می‌نماید که از استحکام و توان آسیب‌پذیری لازم با تنظیم مقرراتی سخت‌گیرانه و در عین

شکل شماره ۲: الگوی پارادیمی حکمرانی نظارت مقاوم بر شبکه بانکی (رجبی، حیدری، ۱۳۹۵)

در بانک‌داری اسلامی است. در این الگو سه نوع بانک نیازهای اساسی، توسعه‌ای و تجاری طراحی شده است. جدول شماره ۱ سه دسته از نیازهای اقتصاد مقاومتی را نشان می‌دهد که به ترتیب باید به وسیله این سه دسته از بانک‌ها تأمین گردند.

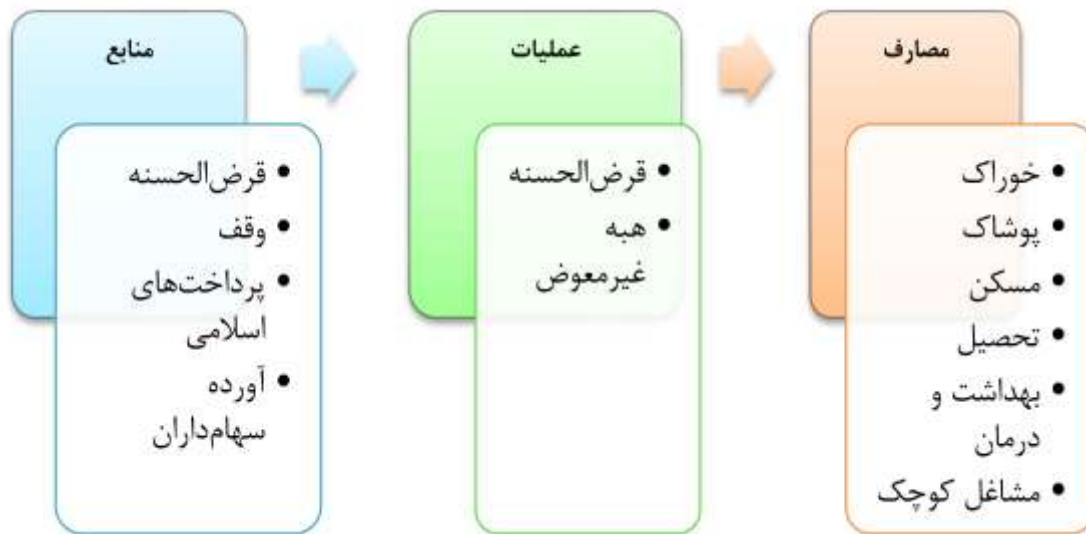
الگوی بانک‌داری مقاومتی: (سیفلو، ۱۳۹۵) در پژوهشی به دنبال طراحی الگوی بانک‌داری مقاومتی با استفاده از روش کتابخانه‌ای و توصیفی است. در این الگو دو مفهوم «بانک مقاوم» و «بانک مقاوم‌ساز» تشریح شده است و مبتنی بر الگوی تفکیک

جدول شماره ۱: نمونه نیازهای اقتصاد مقاومتی برای نقش‌آفرینی بانک‌داری مقاومتی

اقتصاد مقاومتی	
کمک به محرومان (ساخت مسکن، تأمین غذا، پوشاک و ...)	نیازهای اساسی
کمک به بیماران (تأمین دارو، هزینه درمان و ...)	
تأمین جهیزیه و هزینه ازدواج	
تأمین هزینه تحصیل	
تأمین هزینه حوادث فاجعه‌آمیز (سیل، زلزله، تندباد و ...)	
ایجاد شغل و کار اولیه	نیازهای توسعه‌ای
توسعه کارآفرینی	
حداکثرسازی مشارکت آحاد مردم	
توسعه اقتصاد دانش‌بنیان	
ایجاد بهره‌وری در اقتصاد	
توسعه زیرساخت‌های ترانزیتی	
تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی	
حمایت همه‌جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات	
توسعه کسب و کارهای ملی و فراملی	
تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی	
حمایت همه‌جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات	نیازهای تجاری
توسعه کسب و کارهای ملی و فراملی	
توسعه صنایع مختلف	
تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی کشور	
اشتغال‌زایی و تولید ثروت	
ایجاد شفافیت در اقتصاد	
توسعه کسب و کارهای مولد	

مالی نیازهای اساسی به کار گرفت؛ علاوه بر این وجوه شرعی مانند خمس، زکات، فطریه، کفاره و ... که با اجازه شرعی می‌توان از آن‌ها استفاده کرد. برخی از نهادهای اسلامی مانند سکنی، عمری، رقبی، نذر و ... نیز به سهولت برای به‌کارگیری در منابع بانک نیازهای اساسی مناسب می‌باشند.

علاوه بر این، وی در این مقاله ویژگی‌های بانک نیازهای توسعه‌ای را برشمرده که در شکل شماره ۳ مشاهده می‌شود. منظور از پرداخت‌های اسلامی مواردی چون انواع انقاقات و صدقه‌های جاریه مستحب در نظام اخلاقی اسلام توصیه شده‌اند که می‌توان با تعریف ساز و کارهایی آن‌ها را در جهت تأمین

شکل شماره ۳: عملیات بانک نیازهای اساسی (سیفلو، ۱۳۹۵)

مسئولیت نظارت بر عملیات بانک‌ها باید یک سری اقدامات اساسی در این عرصه انجام دهد و شبکه بانکی (اعم از بانک‌های دولتی و خصوصی و همچنین مؤسسات مالی) نیز در راستای مدل پیشنهادی در این فصل باید مجموعه وظایفی را انجام دهند.

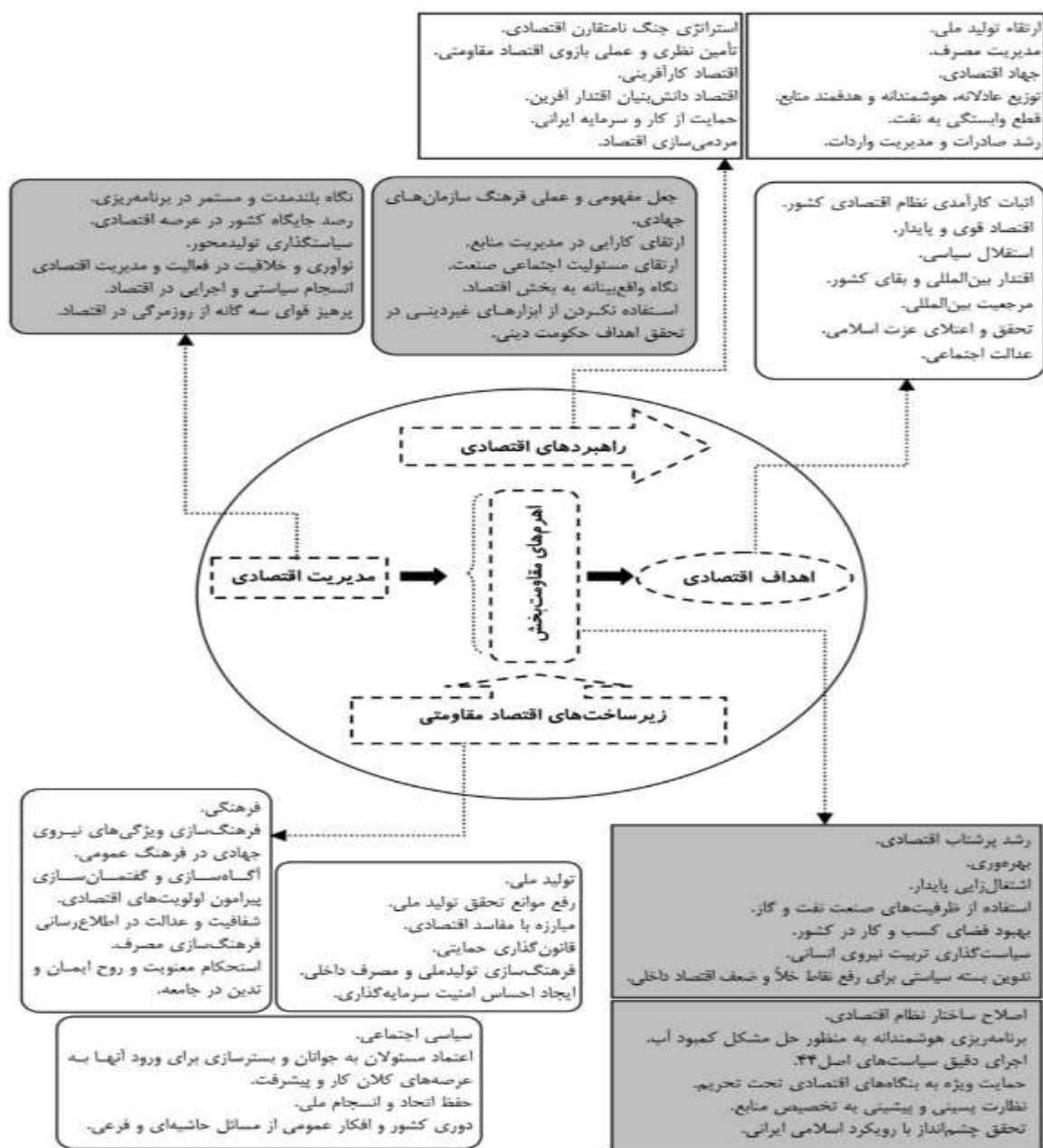
مدل ریل‌گذاری بانک‌داری مقاومتی: در این مدل، اصلاح نظام بانکی در پرتو سیاست‌های ۲۴ گانه اقتصاد مقاومتی تنها راهکار مقاوم‌سازی بانک‌ها در مقابل شوک‌های داخلی و خارجی است. در این مدل مفهومی که در شکل شماره ۴ نشان داده شده، بانک مرکزی به عنوان سیاست‌گذار و با

شکل شماره ۴: مدل ریل‌گذاری بانک‌داری مقاومتی

روش نظریه داده بنیاد با بررسی بیانات رهبر معظم انقلاب نظریه اقتصادی مقاومتی را در قالب ابعاد، ویژگی‌ها و الزامات تبیین نموده‌اند.

ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری: (ترابزاده جهرمی و همکاران، ۱۳۹۲) بر اساس

شکل شماره ۵: مدل نهایی مفاهیم و مقولات اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری (تراب‌زاده جهرمی و همکاران، ۱۳۹۲)

زیرساخت‌هایی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است که ممکن است لزوماً در بخش اقتصاد جامعه مورد توجه قرار نگیرد. پرداختن به این زیرساخت‌ها، خود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. استراتژی‌های اقتصادی نیز در این مدل، همان راهبردهای کلی تحقق اهداف و روح کلی فرایندهای اقتصادی از ورود نهاده‌ها تا برنامه‌ریزی و تحصیل نتایج و کسب اهداف بلندمدت هستند. این استراتژی‌ها، در حقیقت دکترین‌های اقتصاد مقاومتی هستند که بر مبنای آن‌ها، برنامه‌ریزی اقتصادی صورت می‌گیرد.

مدل نهایی به این صورت است که محوریت اقتصاد مقاومتی در نگاه رهبری، تحقق اهداف اقتصادی است و برای تحقق بخشیدن به این اهداف، باید از ابتدای فرایندهای اقتصادی تا تحصیل نتیجه را مد نظر قرار داد. مدیریت نظام اقتصادی و عوامل مؤثر بر آن، اهرم‌های مقاومت بخش (با کارکردی شبیه به پیشران‌های اقتصادی) در بستری از زیرساخت‌ها فراهم شده و در راستای راهبردهای کلان اقتصادی می‌توانند این اهداف را تحقق بخشند. اما باید توجه داشت که تحقق این اهداف نیازمند الزامات و

روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر با توجه به هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از حیث شیوه گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات توصیفی - پیمایشی می‌باشد. هدف تحقیقات کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. این نوع تحقیقات در صدد پیدا کردن راه‌هایی برای حل مشکلات سازمان‌ها و مؤسسات هستند (سرمد و همکاران، ۱۳۸۹).

جامعه آماری این مطالعه شامل دو بخش است. در بخش اول به منظور طراحی مدل مظام بانکی در اقتصاد مقاومتی از ۱۵ نفر از صاحب نظران صنعت بانکداری استفاده شده است. در بخش دوم به منظور تأیید مدل طراحی شده، جامعه آماری شامل کلیه صاحب نظران صنعت بانکداری در کشور هستند، که آشنا به مفاهیم اقتصاد مقاومتی بوده و در حوزه بانکداری و نقش آن در

اقتصاد مقاومتی دانش کافی را دارا هستند. تعداد این صاحب نظران در حدود ۲۰۰ نفر برآورد شده است. در این مطالعه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی، اعضای نمونه انتخاب شدند. با استفاده از جدول مورگان تعداد اعضای نمونه ۱۲۷ نفر محاسبه شده است. در بخش مطالعات کتابخانه‌ای، محقق به پایگاه نشریات معتبر علمی داخلی و خارجی مراجعه نموده و مبانی نظری مطالعه را تدوین نموده است. در بخش جمع‌آوری داده‌های میدانی، از آنجایی که رایج‌ترین وسیله جمع‌آوری اطلاعات در تحقیقات، پرسش‌نامه است، لذا در تحقیق حاضر نیز برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه استفاده شده است. پرسش‌نامه‌های مورد استفاده در این تحقیق، محقق ساخته است که روایی آن به تأیید خبرگان، رسیده است. جدول شماره ۲ شماره سؤالات مربوط به هر یک از ابعاد را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲: ابعاد پرسش‌نامه محقق ساخته

سؤالات	تم فرعی	بعد/تم اصلی
۱-۳	مدیریت حجم نقدینگی	مدیریت جهادی در نظام بانکی
۴-۶	فرهنگ سازی	
۷-۹	مدیریت سپرده‌ها	
۱۰-۱۲	مدیریت تسهیلات	
۱۳-۱۵	شفافیت و سلامت	
۱۶-۱۸	کفایت سرمایه	
۱۹-۲۱	مدیریت مطالبات معوق	
۲۲-۲۴	ارتباطات بین‌المللی بانکی	یکپارچگی و انسجام نظام بانکی
۲۵-۲۷	هماهنگی بازار پول و سرمایه	
۲۸-۳۰	انسجام برنامه‌ها و نقشه راه بانکداری	
۳۱-۳۳	هماهنگی نهادهای نظارتی و قضائی	
۳۴-۳۶	اصلاح رویه‌ها، مقررات، قانون و عملیات بانکی	اصلاح و بهسازی نظام بانکی
۳۷-۳۹	ارتقاء تحقیق و توسعه	
۴۰-۴۲	ارتقاء فناوری اطلاعات	
۴۳-۴۵	مشتری گرایی ناسب	مقاوم‌سازی نظام بانکی
۳۶-۴۸	کمک به اشتغال زائی	
۴۹-۵۱	توانمندسازی نیروی انسانی	
۵۲-۵۵	مقابله با تحریم‌ها و مدیریت نوسان‌های ارزی	

قابلیت اعتماد یا پایایی پایایی^۲ یک ابزار عبارت است از درجه ثبات آن در اندازه‌گیری هر آنچه اندازه می‌گیرد (در این تحقیق برای بررسی پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌شود. میزان ضریب آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه ۰,۸۹۳ می‌باشد که عدد مطلوبی است جدول شماره ۳ میزان این ضریب را بر اساس ابعاد پرسش‌نامه محقق ساخته، نشان می‌دهد.

اعتبار یا روایی^۱ با این مسئله سروکار دارد که یک ابزار اندازه‌گیری تا چه حد چیزی را اندازه می‌گیرد که ما فکر می‌کنیم. برای تعیین روایی از روش‌های مختلفی می‌توان استفاده کرد. در این تحقیق برای تعیین روایی از روایی محتوایی استفاده شده است. برای روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه‌ها از نظرات متخصصان و خبرگان استفاده شد و مورد تأیید قرار گرفت.

جدول شماره ۳: ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه

ردیف	ابعاد پرسش‌نامه	ضریب آلفای کرونباخ
۱	کل پرسش‌نامه	۰,۸۹۳
۲	مدیریت جهادی در نظام بانکی	۰,۸۲۰
۳	یکپارچگی و انسجام نظام بانکی	۰,۹۰۲
۴	اصلاح و بهسازی نظام بانکی	۰,۸۸۰
۵	مقاوم‌سازی نظام بانکی	۰,۸۸۱

مقاصد پژوهشی استفاده می‌گردد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه از روش (کلارک و برون^۳، ۲۰۰۶) استفاده شده است. و این دو محقق، فرایندی شش مرحله‌ای سامان داده‌اند که در این تحقیق از این رویکرد استفاده شده است.

مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش تحلیل تم فراگرد تحلیل تم زمانی آغاز می‌شود که تحلیلیگر الگوهای معنایی و موضوعاتی که جذابیت بالقوه دارند را مورد نظر قرار می‌دهد. این تحلیل شامل یک رفت و برگشت مستمر بین مجموعه داده‌ها و مجموعه کدگذاری‌ها، و تحلیل داده‌هایی است که به وجود می‌آمده‌اند. نگارش تحلیل از همان مرحله اول شروع می‌شود. به طور کلی هیچ راه منحصر به فردی برای شروع مطالعه در مورد تحلیل تم وجود ندارد. تحلیل تم فراگردی بازگشتی است که در آن حرکت رفت و برگشتی در بین مراحل ذکر شده وجود دارد و می‌بایست که در طول زمان انجام پذیرد، به این معنی که محقق در طول زمان داده‌ها را گردآوری و تحلیل خواهد کرد. مراحل ششگانه تحلیل تم با رویکردی که کلارک و برون ارائه

از میان روش‌های مختلف جمع‌آوری داده‌ها در پژوهش کیفی (اعم از مصاحبه، گروه کانونی، تکنیک دلفی و سایر روش‌ها)، به دلیل عدم امکان هماهنگی با تعدادی از خبرگان جهت حضور همزمان در جلسه‌ای مشترک و عدم آگاهی پژوهش‌گر از میزان دانش و ذهنیت خبرگان نسبت به مفاهیمی مورد بحث در این مطالعه، روش مصاحبه انتخاب گردید. در این پژوهش به دلیل جدید و نو بودن موضوع و نبود زمان کافی برای مصاحبه طولانی با خبرگان، روش مصاحبه نیمه ساختار یافته انتخاب و اجرا شد. پس از مرور عمیق ادبیات اقتصاد مقاومتی و ویژگی‌های نظام بانکی در اقتصاد مقاومتی و با توجه به سؤال اصلی پژوهش، پرسش‌نامه باز مصاحبه طراحی گردید.

همچنین با توجه به ماهیت نیمه ساختار یافته مصاحبه، ضمن تحلیل پاسخ‌ها و به منظور روشن تر شدن توضیحات ارائه شده از سوی خبرگان، پرسش‌های دیگری طرح گردید. با توجه به محدودیت زمانی خبرگان، متوسط زمان مصاحبه‌ها یک ساعت بوده است. ابتدای هر مصاحبه، ضمن بیان هدف پژوهش تأکید شد که از مصاحبه‌ها تنها برای

^۲. Clarke and Braun

^۱. Reliability

^۲. Validity

داده‌اند، در ادامه توضیح داده شده است.

مرحله ۱: آشنایی با داده‌ها: برای اینکه محقق با عمق و گستره محتوایی داده‌ها آشنا شود لازم است که خود را در آن‌ها تا اندازه‌ای غوطه‌ور سازد. غوطه‌ور شدن در داده‌ها معمولاً شامل "بازخوانی مکرر داده‌ها" و خواندن داده‌ها به صورت فعال (یعنی جستجوی معانی و الگوها) است.

مرحله ۲: ایجاد کدهای اولیه: مرحله دوم زمانی شروع می‌شود که محقق داده‌ها را خوانده و با آن‌ها آشنایی پیدا کرده است. این مرحله شامل ایجاد کدهای اولیه از داده‌ها است. کدها یک ویژگی داده‌ها را معرفی می‌نمایند که به نظر تحلیلگر جالب می‌رسد داده‌های کدگذاری شده از واحدهای تحلیل (تم‌ها) متفاوت هستند. کدگذاری را می‌توان به صورت دستی یا از طریق برنامه‌های نرم‌افزاری انجام داد. در این مرحله کد اولیه از مصاحبه‌ها احصاء می‌شود.

مرحله ۳: جستجوی کدهای گزینشی: این مرحله شامل دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب کدهای گزینشی و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های کدگذاری شده است. در واقع محقق، تحلیل کدهای خود را شروع کرده و در نظر می‌گیرد که چگونه کدهای مختلف می‌توانند برای ایجاد یک تم کلی ترکیب شوند. در این مرحله کد گزینشی توسط محققان بدست آمد. در این مرحله محققان کدهای ناقص یا نامرتب و همچنین کدهای تکراری را کنار گذاشته، تا به این تعداد کد گزینشی دست یابند.

مرحله ۴: شکل‌گیری تم‌های فرعی: مرحله چهارم زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تم‌ها را ایجاد کرده و آن‌ها را مورد بازبینی قرار می‌دهد. این مرحله شامل دو مرحله بازبینی و تصفیه و شکل‌دهی به تم‌های فرعی است. مرحله اول شامل بازبینی در سطح خلاصه‌های کدگذاری شده است. در مرحله دوم اعتبار تم‌های فرعی در رابطه با مجموعه داده‌ها در نظر گرفته می‌شود.

مرحله ۵: تعریف و نام‌گذاری تم‌های اصلی: مرحله پنجم

زمانی شروع می‌شود که یک تصویر رضایت‌بخش از تم‌ها وجود داشته باشد. محقق در این مرحله، تم‌های اصلی را که برای تحلیل ارائه کرده، تعریف نموده و مورد بازبینی مجدد قرار می‌دهد، سپس داده‌های داخل آن‌ها را تحلیل می‌کند. به وسیله تعریف و بازبینی کردن، ماهیت آن چیزی که یک تم در مورد آن بحث می‌کند مشخص شده و تعیین می‌گردد که هر تم اصلی کدام جنبه از داده‌ها را در خود دارد. در این مرحله محققان در نهایت پس از رفت و برگشت در میان تم‌های فرعی به تم اصلی دست می‌یابند.

مرحله ۶: تهیه گزارش: این مرحله زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تم‌های اصلی کاملاً انتزاعی و منطبق با ساختارهای زمینه‌ای تحقیق در اختیار داشته باشد این مرحله شامل تحلیل پایانی و نگارش گزارش است که در پایان ارائه خواهد شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

بخش اول: طراحی مدل

نتایج حاصل از تحلیل تم: استفاده از مطالعات کیفی به ویژه روش تحلیل تم زمانی ضرورت پیدا می‌کند که اطلاعات اندکی در مورد پدیده مورد مطالعه وجود داشته باشد و یا اینکه در مطالعات و تحقیقات انجام شده در ارتباط با موضوع مورد نظر، فقدان یک چارچوب نظری که به صورتی جامع به تبیین موضوع بپردازد، مشهود باشد. علی‌رغم مطالعات و تحقیقاتی که در حوزه اقتصاد مقاومتی انجام شده اما تحقیقات اندکی در ارتباط با طراحی «مدل اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی» انجام شده است.

مرحله اول: در این مرحله محقق پس از پیاده‌سازی پاسخ‌های مصاحبه شونده‌گان بر روی کاغذ، به دقت تمامی پاسخ‌ها را بررسی و نسبت به این داده‌ها، اشراف کامل پیدا نمود. جواب‌های نامربوط حذف گردید.

مرحله دوم: در این مرحله کدهای اولیه مصاحبه‌ها شناسایی شدند. جدول شماره ۴ کدهای اولیه مصاحبه شونده ۱ را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۴: کدهای اولیه مصاحبه شماره ۱

ردیف	کدها
۱	اشتراک اطلاعات بین بانک‌های تجاری و در ارتباط با بانک مرکزی
۲	ارتباط بانک‌های تجاری با یکدیگر و با بانک مرکزی
۳	کسب‌وکار مشترک بانک‌های تجاری همکاری از طریق کنسرسیوم سرمایه‌گذاری، وصول مطالبات، محصولات بانکی مشترک
۴	مشارکت در تصمیم‌سازی‌های پولی و بانکی از طریق ارتباط نهاد نماینده بانک‌های تجاری با مقام پولی (از طریق شوراهای مشترک و ...)
۵	عموماً مقام پولی به دنبال آن استک‌ها بین روابط در راستای کسب بهترین عملکرد از نظام پولی شکل گیرد و پیگیری توسعه این روابط در نظام قانون‌گذاری و اجرایی کشور توسط بانک مرکزی معمولاً مبتنی بر این رویکرد صورت می‌پذیرد.
۶	ضرورت همگرایی و هماهنگی میان بخش‌های اقتصادی مرتبط با شبکه بانکی
۷	هماهنگی نهادی نظارتی و قضایی کشور
۸	وجود نقشه راه عملیاتی نظام بانکی متناسب با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی
۹	اصلاح قانون عملیات بانکی بدون ربا و حرکت به سمت تحقق بانک‌داری اسلامی
۱۰	فرهنگ‌سازی و ترویج گفتمان اقتصاد مقاومتی در جامعه درباره مسائل بانکی
۱۱	مدیریت صحیح نوسان‌های ارزی
۱۲	مدیریت حجم نقدینگی توسط بانک مرکزی با هدف کنترل تورم
۱۳	رصد برنامه تحریم بانکی و پیش‌بینی تهدیدها
۱۴	برون‌گرایی و اثر بخشی ارتباطات بین‌المللی در شبکه بانکی
۱۵	وجود ساز و کارهای اطمینان بخشی به سپرده‌گذاران در جهت صیانت از سپرده‌ها سهولت رویه‌های بانکی جهت تشویق صادرات غیر نفتی
۱۶	هدایت تسهیلات خرد بانکی به منظور تشویق مشتریان به خرید کالاهای ایرانی
۱۷	شفافیت و سلامت نظام بانکی و پائین بودن فساد مالی
۱۸	بالا بردن سطح کیفی و کمی سرمایه بانک‌ها
۱۹	توزیع عادلانه منابع بانکی
۲۰	وجود چاچوب مناسب مدیریت ریسک و حاکمیت شرکتی در نام بانکی
۲۱	وجود فضای سالم رقابتی در شبکه بانکی
۲۲	اثربخش بودن آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های نظام بانکی
۲۳	یکپارچگی و انسجام درون نظام بانکی
۲۴	ایجاد مدیریت و روحیه جهادی در نظام بانکی اهمیت دارد
۲۵	کنترل سطح مطالبات معوق در نظام بانکی انجام شود
۲۶	استقرار نظام اعتبار سنجی مشتریان ضروری است
۲۷	خصوصی‌سازی و بهسازی نظام بانک‌داری دولتی
۲۸	عدم ترویج فرهنگ اسراف و تجمل‌گرایی در تبلیغات بانک‌ها

مرحله سوم: در این مرحله، کدهای ناقص یا نامرتب و همچنین کدهای تکراری شناسائی و کنار گذاشته شدند تا به این تعداد کد گزینشی دست یافتند.

مرحله چهارم: تم‌های فرعی بازبینی شد و در نهایت ۱۸ تم فرعی، شناسائی شد.

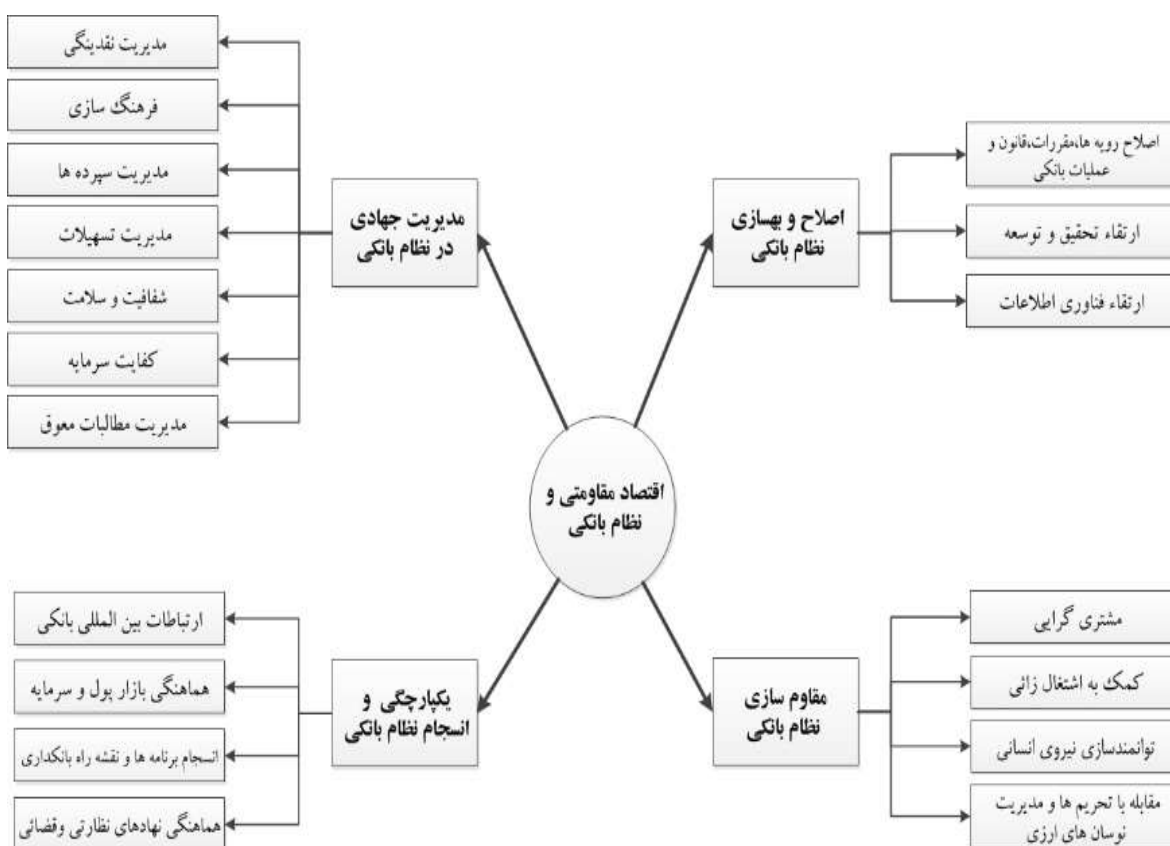
مرحله پنجم: در این مرحله، در نهایت پس از رفت و برگشت در میان تم‌های فرعی به ۴ تم اصلی دست یافته شد، که در زمینه مورد نظر تحقیق قابل تبیین می‌باشد. در ذیل تم‌های فرعی که تم‌های اصلی از آن‌ها استخراج شده آورده شده است.

جدول شماره ۵: تم‌های فرعی و شکل‌دهی به تم‌های اصلی

تم اصلی	تم فرعی	فراوانی	ردیف
مدیریت جهادی در نام بانکی	مدیریت نقدینگی	۹	۱
	فرهنگ‌سازی	۱۱	۲
	مدیریت سپرده‌ها	۸	۳
	مدیریت تسهیلات	۱۳	۴
	شفافیت و سلامت	۱۱	۵
	کفایت سرمایه	۱۰	۶
	مدیریت مطالبات معوق	۹	۷
یکپارچگی و انسجام نظام بانکی	ارتباطات بین‌المللی بانکی	۱۳	۸
	هماهنگی بازار پول و سرمایه	۱۰	۹
	انسجام برنامه‌ها و نقشه راه بانک‌داری	۱۱	۱۰
	هماهنگی نهادهای نظارتی و قضائی	۱۲	۱۱
اصلاح و بهسازی نظام بانکی	اصلاح رویه‌ها، مقررات، قانون و عملیات بانکی	۱۰	۱۲
	ارتقاء تحقیق و توسعه	۸	۱۳
	ارتقاء فناوری اطلاعات	۹	۱۴
مقاوم‌سازی نظام بانکی	مشتری‌گرایی	۱۱	۱۵
	کمک به اشتغال زائی	۱۰	۱۶
	توانمندسازی نیروی انسانی	۱۳	۱۷
	مقابله با تحریم‌ها و مدیریت نوسان‌های ارزی	۱۳	۱۸

است، هر یک از ابعاد مدل، توسط تعدادی از مؤلفه‌ها/گویه‌ها اندازه‌گیری می‌شود.

مرحله ششم: در این مرحله پس از جمع‌بندی نهایی، مدل تحقیق گزارش می‌شود. مدل نهایی دارای چهار بعد اساسی

شکل شماره ۶: مدل مفهومی تحقیق (منبع: یافته‌های تحقیق)

تحقیق ارایه شده که این نوع اطلاعات در قالب جداول و نمودارهایی به شرح صفحات بعد نشان داده می‌شود.

مدیریت جهادی در نظام بانکی

بخش دوم: اعتبار سنجی مدل و توصیف مدل
توصیف متغیرهای مدل: قبل از ورود به مرحله تجزیه و تحلیل اطلاعات، ضروری است که تمام متغیرهای تحقیق توصیف شوند. در این راستا گزارش توصیفی از متغیرهای

جدول شماره ۶: توصیف آماری بعد مدیریت جهادی و مؤلفه‌های آن

کشیدگی		چولگی		انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	فراوانی	متغیر / بعد
خطای آماره	خطای استاندارد	خطای آماره	خطای استاندارد						
۰,۴۲۷	-۰,۰۴۹	۰,۲۱۵	-۰,۶۰۸	۰,۵۹	۴,۰۵	۵,۱۹	۲,۶۷	۱۲۷	مدیریت جهادی
۰,۴۲۷	-۰,۰۸۲	۰,۲۱۵	-۰,۳۳۲	۰,۹۲	۴,۲۱	۶	۲,۳۳	۱۲۷	مدیریت نقدینگی
۰,۴۲۷	-۰,۷۳۳	۰,۲۱۵	-۰,۴۰۹	۰,۹۷	۴,۰۲	۵,۶۷	۲	۱۲۷	فرهنگ سازی
۰,۴۲۷	-۰,۶۰۸	۰,۲۱۵	-۰,۳۳۲	۰,۸۸	۳,۸۸	۵,۶۷	۲	۱۲۷	مدیریت سپرده‌ها
۰,۴۲۷	۱,۱۲۶	۰,۲۱۵	-۰,۷۵۸	۱,۰۱	۴,۱	۶	۱	۱۲۷	مدیریت تسهیلات
۰,۴۲۷	-۰,۵۳۸	۰,۲۱۵	-۰,۲۶۷	۱,۱	۳,۸۹	۶	۱,۶۷	۱۲۷	شفافیت و سلامت
۰,۴۲۷	۰,۷۳۹	۰,۲۱۵	-۰,۰۸۳	۰,۸۹	۴,۱۳	۵,۶۷	۱,۶۷	۱۲۷	کفایت سرمایه
۰,۴۲۷	-۰,۴۲۴	۰,۲۱۵	۰,۱۰۵	۰,۷۸	۴,۱۲	۶	۲,۳۳	۱۲۷	مدیریت مطالبات معوق

مطابق جدول شماره ۶ میانگین این متغیر معادل ۴,۰۵ با انحراف معیار ۰,۵۹ است. همچنین کمترین امتیاز مربوط به این متغیر معادل ۲,۶۷ و بیشترین امتیاز معادل ۵,۱۹ می‌باشد. در این بعد مؤلفه‌های همچون مدیریت نقدینگی و ... وجود دارند که بالاترین میزان میانگین مربوط به مؤلفه مدیریت نقدینگی (۴,۲۰). کمترین میزان میانگین مربوط به مؤلفه مدیریت سپرده‌ها (۳,۸۸) می‌باشد.

جدول شماره ۷: توصیف آماری یکپارچگی و انسجام نظام بانکی مؤلفه‌های آن

کشیدگی	چولگی		انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	فراوانی	متغیر/بعد	
	خطای آماره	خطای استاندارد							
خطای استاندارد	آماره	خطای استاندارد	آماره						
۰,۴۲۷	-۰,۳۲۳	۰,۲۱۵	-۰,۰۶۳	۰,۸۹	۳,۸۳	۵,۳۳	۱,۸۳	۱۲۷	یکپارچگی و انسجام نظام بانکی
۰,۴۲۷	-۰,۴۶۸	۰,۲۱۵	-۰,۳۶۴	۱,۰۷	۳,۹۴	۶	۱,۶۷	۱۲۷	ارتباطات بین‌المللی بانکی
۰,۴۲۷	-۰,۱۹۲	۰,۲۱۵	-۰,۰۸۷	۱,۰۰۳	۳,۵۸	۶	۱,۶۷	۱۲۷	هماهنگی بازار پول و سرمایه
۰,۴۲۷	۰,۱۵۲	۰,۲۱۵	-۰,۸۷۱	۱,۱۳	۳,۸۸	۶	۱	۱۲۷	انسجام برنامه‌ها و نقشه راه بانک‌داری
۰,۴۲۷	-۰,۴۴	۰,۲۱۵	-۰,۴۹۸	۱,۰۳	۳,۹۳	۵,۶۷	۱,۵	۱۲۷	هماهنگی نهادهای نظارتی و قضائی

مطابق جدول شماره ۷ میانگین این متغیر معادل ۳,۸۳ با انحراف معیار ۰,۸۹ است. همچنین کمترین امتیاز مربوط به این متغیر معادل ۱,۸۳ و بیشترین امتیاز معادل ۵,۳۳ می‌باشد. در این بعد مؤلفه‌های همچون ارتباطات بین‌المللی بانکی و ... وجود دارند که بالاترین میزان میانگین مربوط به مؤلفه هماهنگی نهادهای نظارتی و قضائی (۳,۹۲). کمترین میزان میانگین مربوط به مؤلفه هماهنگی بازار پول و سرمایه (۳,۵۷) می‌باشد.

جدول شماره ۸: توصیف آماری بعد اصلاح و بهسازی نظام بانکی و مؤلفه‌های آن

کشیدگی	چولگی		انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	فراوانی	متغیر/بعد	
	خطای آماره	خطای استاندارد							
خطای استاندارد	آماره	خطای استاندارد	آماره						
۰,۴۲۷	-۰,۳۷۶	۰,۲۱۵	-۰,۱۹۷	۴,۷۵۴	۳,۸۸	۵,۵۶	۲,۲۲	۱۲۷	اصلاح و بهسازی نظام بانکی
۰,۴۲۷	-۰,۲۰۳	۰,۲۱۵	-۰,۳۷۷	۱,۰۷۴	۳,۷۵	۶	۱,۳۳	۱۲۷	اصلاح رویه‌ها، مقررات، قانون و عملیات بانکی
۰,۴۲۷	-۰,۵۸۶	۰,۲۱۵	-۰,۲۹۹	۰,۹۷	۳,۸۹۵	۶	۲	۱۲۷	ارتقاء تحقیق و توسعه
۰,۴۲۷	-۰,۳۱۴	۰,۲۱۵	-۰,۵۲۱	۰,۸۷	۴,۲۱	۵,۶۷	۲	۱۲۷	ارتقاء فناوری اطلاعات

و مقررات بانکی و ... وجود دارند که بالاترین میزان میانگین مربوط به مؤلفه ارتقای فناوری اطلاعات (۴,۲۱) می‌باشد.

مقاوم‌سازی نظام بانکی

مطابق جدول شماره ۸ میانگین این متغیر معادل ۳,۸۸ انحراف معیار ۰,۷۵ است. همچنین کمترین امتیاز مربوط به این متغیر معادل ۲,۲۲ و بیشترین امتیاز معادل ۵,۵۶ می‌باشد. در این بعد مؤلفه‌های همچون اصلاح رویه‌ها، قوانین

جدول شماره ۹: توصیف آماری مؤلفه‌های بعد مدیریت جهادی

کشیدگی		چولگی		انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	فراوانی	متغیر/بعد
خطای استاندارد	آماره	خطای استاندارد	آماره						
۰,۴۲۷	۱,۰۴۵	۰,۲۱۵	-۰,۴۷۳	۰,۷۷	۳,۹۱	۵,۹۲	۱,۵۸	۱۲۷	مقاوم‌سازی نظام بانکی
۰,۴۲۷	-۰,۲۷۲	۰,۲۱۵	۰,۵۱۶	۰,۸۴۵	۴,۰۶۸	۶	۲,۳۳	۱۲۷	مشتی‌گرایی مناسب
۰,۴۲۷	-۰,۲۸۳	۰,۲۱۵	-۰,۲۹۷	۱,۱۳	۳,۶۵۱	۶	۱	۱۲۷	کمک به اشتغال زائی
۰,۴۲۷	۲,۶۳۵	۰,۲۱۵	-۰,۸۸۴	۰,۸۶۹	۴,۱۶۵	۶	۱	۱۲۷	توانمندسازی نیروی انسانی
۰,۴۲۷	-۰,۲۶۸	۰,۲۱۵	-۰,۴۵۱	۱,۰۴۲	۳,۷۷	۶	۱,۳۳	۱۲۷	مقابله با تحریم‌ها و مدیریت نوسان‌های ارزی

توزیع آن مشخص گردد. به این ترتیب که چنانچه مقادیر به دست آمده از آزمون بالاتر از ۰/۰۵ باشند نرمال می‌باشند.

در این آزمون

H0: توزیع مربوط به هر یک از متغیرها نرمال است.

H1: توزیع مربوط به هر یک از متغیرها نرمال نیست.

بر این اساس، اگر فرض صفر رد نشود، می‌توان گفت توزیع مربوط به متغیرها وضعیت نرمالی داشته است و در صورت رد فرض صفر متغیرها از توزیع نرمالی برخوردار نیستند.

مطابق جدول شماره ۹ میانگین این متغیر معادل ۳,۹۱ انحراف معیار ۰,۷۷ است. همچنین کمترین امتیاز مربوط به این متغیر معادل ۱,۵۸ و بیشترین امتیاز معادل ۵,۹۲ می‌باشد. در این بعد مؤلفه‌های همچون اصلاح رویه‌ها، قوانین و مقررات بانکی و ... وجود دارند.

بخش سوم: اعتبار سنجی مدل

آزمون نرمال بودن متغیرها: قبل از پرداختن به سؤالات پژوهش، نرمال بودن توزیع فراوانی متغیرهای پژوهش از آزمون نیکویی برازش کالموگراف-اسمیرنوف استفاده شد، تا نرمال بودن

جدول شماره ۱۰: آزمون سنجش وضعیت توزیع داده‌ها

متغیرها/ابعاد	آماره	سطح معنی‌داری	فرض نرمال بودن
مدیریت جهادی در نظام بانکی	۰,۱۵۸	۰,۰۰۰	رد
یکپارچگی و انسجام نظام بانکی	۰,۱۴۴	۰,۰۰۰	رد
اصلاح و بهسازی نظام بانکی	۰,۱۰۸	۰,۰۰۱	رد
مقاوم‌سازی نظام بانکی	۰,۱۱۲	۰,۰۰۱	رد

نرمال بودن این متغیرها رد و فرض غیرنرمال بودن توزیع این متغیرها تأیید می‌شود. با توجه به اینکه این متغیرها، توزیع نرمال ندارند و طبقه‌بندی (گروه‌بندی متغیرها) برای اولین بار آزمون می‌گردد، لذا برای تحلیل عاملی تأییدی از مدل‌سازی معادلات ساختاری به روش پی ال اس^۱ استفاده می‌شود.

نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف در جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد، مقدار سطح معنی‌داری آزمون کولموگروف برای تمامی متغیرهای تحقیق کمتر از ۰/۰۵ است و در نتیجه فرض نرمال بودن داده‌های این متغیرها رد می‌شود. همانطور که در جدول شماره ۱۰ مشاهده می‌شود، مقدار معناداری آزمون کولموگروف برای تمامی متغیر کمتر از ۰/۰۵ به دست آمد که در نتیجه فرض

۱. PLS

آزمون مدل اندازه‌گیری: مدل‌سازی معادلات ساختاری به روش پی‌ال‌اس شامل دو مرحله آزمون مدل اندازه‌گیری و آزمون مدل ساختاری می‌باشد از آنجا که در اینجا مدل ساختاری وجود ندارد، صرفاً آزمون مدل اندازه‌گیری انجام می‌گیرد. آزمون مدل اندازه‌گیری شامل بررسی پایایی^۱ (همسانی درونی) و روایی^۲ می‌باشد.

پایایی روایی گویه‌ها

برای بررسی مدل اندازه‌گیری به روش PLS ملاک‌های مختلفی وجود دارد که عبارتند از:

- ملاک اول: روایی (روایی عاملی) هر یک از گویه‌ها و

متغیرهای مشاهده شده

- ملاک دوم: اعتبار مرکب هر یک از سازه‌ها^۳ (CR)

- ملاک سوم: میانگین واریانس استخراج شده^۴ (AVE)

- ملاک چهارم: روایی واگرن^۵ (تشخیصی)

برای سنجش اولین ملاک، اگر بارهای عاملی هر گویه بر سازه مربوط به خود معنی‌دار باشد، می‌توان استدلال نمود که گویه‌ها از اعتبار کافی برخوردار می‌باشند. در جداول زیر بارهای عاملی و ضرایب معنی‌داری گزارش شده‌اند. مقادیر بار عاملی بیشتر از ۰/۴ و ضرایب معنی‌داری بیشتر از ۲/۵۸ (در سطح خطای ۱ درصد) قابل قبول می‌باشند (هالند^۶، ۱۹۹۹).

جدول شماره ۱۱: بار عاملی متغیر مدیریت جهادی در نظام بانکی

وضعیت	آماره	بار عاملی	گویه‌ها/سؤالات
رد	---	۰,۲۲۳	۱
تأیید	۳,۵۲۱	۰,۴۴۹	۲
تأیید	۶,۵۳۰	۰,۶۱۲	۳
تأیید	۷,۵۰۵	۰,۵۵۲	۴
رد	---	۰,۰۳۲	۵
رد	----	۰,۱۰۵	۶
رد	---	۰,۱۹۰	۷
تأیید	۳,۸۷۵	۰,۴۰۹	۸
تأیید	۵,۳۹۳	۰,۵۱۷	۹
رد	---	۰,۳۲۴	۱۰
تأیید	۴,۵۴۴	۰,۵۵۲	۱۱
تأیید	۷,۷۸۸	۰,۶۱۳	۱۲
تأیید	۷,۴۴۹	۰,۵۵۰	۱۳
تأیید	۶,۹۲۳	۰,۵۸۱	۱۴
تأیید	۲۵,۰۱۳	۰,۸۳۴	۱۵
تأیید	۶,۲۶۱	۰,۵۴۸	۱۶
تأیید	۹,۵۹۱	۰,۶۳۹	۱۷
تأیید	۵,۴۸۰	۰,۵۱۰	۱۸
رد	---	۰,۱۶۳	۱۹
رد	---	۰,۱۲۳	۲۰
تأیید	۱۱,۶۶۰	۰,۷۱۸	۲۱

۴. Average Variance Extracted (AVE)

۵. Discriminant Validity

۶. Hulland

۱. Reliability

۲. Validity

۳. Composite Reliability

همان طور که در جدول شماره ۱۱ مشاهده می‌شود، بار عاملی گویه‌هایی که از ۰,۴ کمتر بوده و یا مقدار آماره آن‌ها کوچک‌تر از عدد ۱,۹۶ می‌باشند (در سطح خطای ۵ درصد) از لیست گویه‌ها حذف گردیده‌اند.

جدول شماره ۱۲: بار عاملی متغیر یکپارچگی و انسجام نظام بانکی

معنی‌داری	آماره	بار عاملی	گویه‌ها/سؤالات
تأیید	۸,۲۵۸	۰,۶۸۹	۲۲
تأیید	۱۷,۲۴۰	۰,۷۵۱	۲۳
تأیید	۱۳,۳۶۱	۰,۷۴۰	۲۴
تأیید	۷,۸۰۷	۰,۶۱۲	۲۵
تأیید	۱۵,۲۹۴	۰,۷۴۹	۲۶
تأیید	۵,۱۲۵	۰,۵۶۷	۲۷
تأیید	۲۶,۴۶۷	۰,۸۳۸	۲۸
تأیید	۱۳,۹۷۶	۰,۷۴۸	۲۹
تأیید	۱۰,۴۷۳	۰,۷۱۷	۳۰
تأیید	۴,۷۶۰	۰,۴۷۸	۳۱
تأیید	۵,۱۶۵	۰,۴۸۷	۳۲
تأیید	۷,۰۵۷	۰,۶۲۷	۳۳

همان‌طور که در جدول شماره ۱۲ مشاهده می‌شود، بار عاملی تمامی گویه‌ها تأیید شده است (بزرگتر از ۰,۴ بوده و مقدار آماره آن‌ها بزرگتر از عدد ۱,۹۶ می‌باشند).

جدول شماره ۱۳: بار عاملی متغیر اصلاح و بهسازی نظام بانکی

معنی‌داری	آماره	بار عاملی	گویه‌ها/سؤالات
تأیید	۸,۲۹۹	۰,۶۳۳	۳۴
تأیید	۳۱,۹۲۱	۰,۸۱۴	۳۵
تأیید	۱۲,۳۶۱	۰,۷۰۹	۳۶
رد	---	۰,۳۱۳	۳۷
تأیید	۲,۷۶۱	۰,۴۲۶	۳۸
رد	---	۰,۳۰۳	۳۹
رد	---	۰,۲۶۷	۴۰
رد	---	۰,۲۱۶	۴۱
رد	--	۰,۱۱۷	۴۲

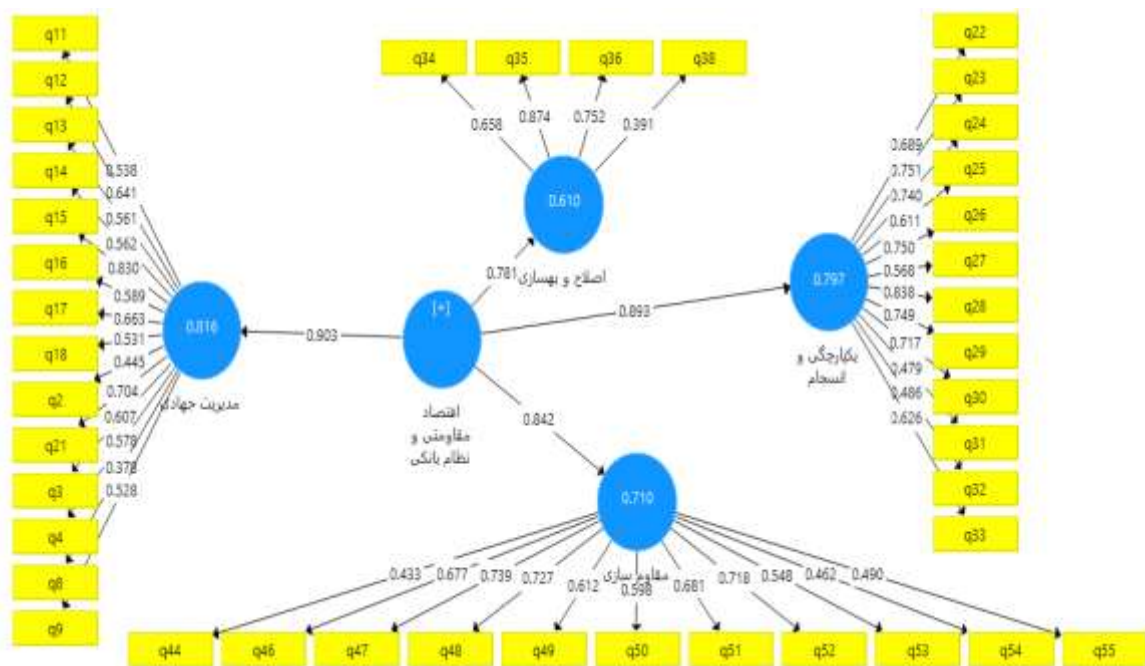
همان‌طور که در جدول شماره ۱۳ مشاهده می‌شود، بار عاملی گویه‌هایی که از ۰,۴ کمتر بوده و یا مقدار آماره آن‌ها کوچک‌تر از عدد ۱,۹۶ می‌باشند (در سطح خطای ۵ درصد) از لیست گویه‌ها حذف گردیده‌اند.

جدول شماره ۱۴: بار عاملی متغیر مقاومت‌سازی نظام بانکی

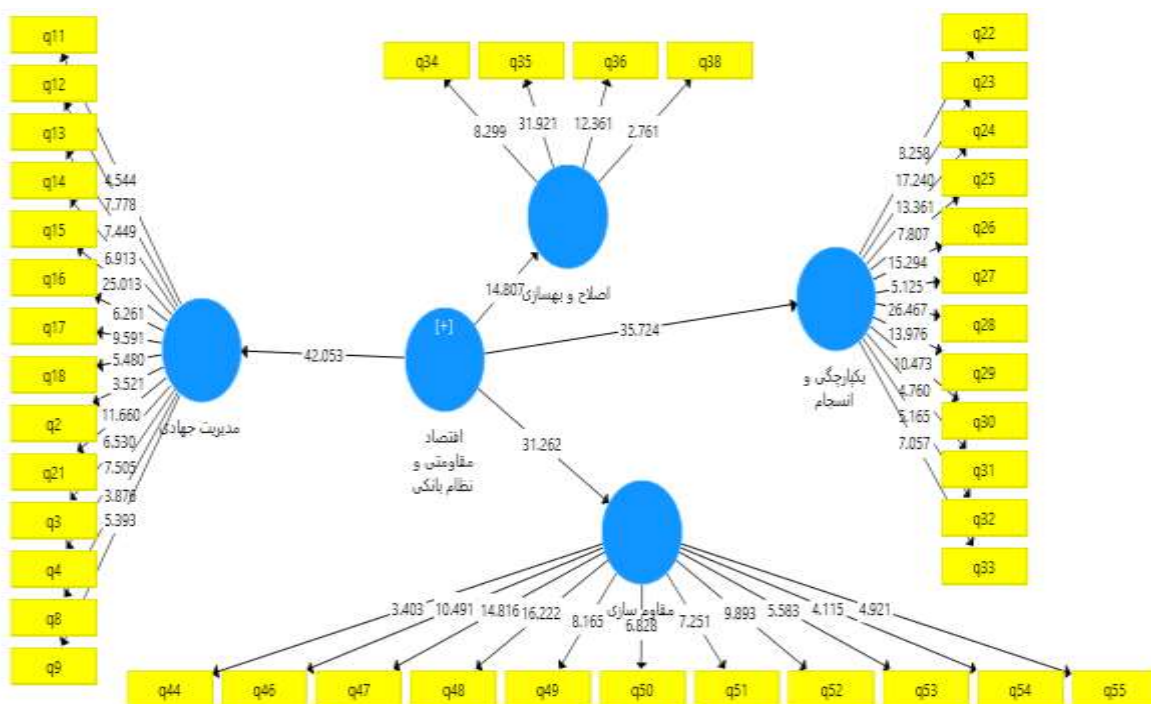
معنی‌داری	آماره	بار عاملی	گویه‌ها/سؤالات
رد	---	۰,۳۴۳	۴۳
تأیید	۳,۴۰۳	۰,۶۷۰	۴۴
رد	---	۰,۳۴۳	۴۵
تأیید	۱۰,۴۹۱	۰,۶۷۰	۴۶
تأیید	۱۴,۸۱۶	۰,۷۲۸	۴۷
تأیید	۱۶,۲۲۲	۰,۷۱۹	۴۸
تأیید	۸,۱۶۵	۰,۵۶۶	۴۹
تأیید	۶,۸۲۸	۰,۵۵۳	۵۰
تأیید	۷,۲۵۱	۰,۶۶۷	۵۱
تأیید	۹,۸۹۳	۰,۷۴۱	۵۲
تأیید	۵,۵۸۳	۰,۵۳۳	۵۳
تأیید	۴,۱۱۶	۰,۵۰۷	۵۴
تأیید	۴,۹۲۱	۰,۴۸۹	۵۵

بر اساس آنچه در بالا بدان اشاره شد، شکل شماره ۷ بارهای عاملی متغیرهای تحقیق و شکل شماره ۸ آماره ۰/۰۰ معنی‌داری مسیرها (مدل نهایی) را نشان می‌دهد.

همان‌طور که در جدول شماره ۱۴ مشاهده می‌شود، بار عاملی گویه‌هایی که از ۰,۴ کمتر بوده و یا مقدار آماره آن‌ها کوچکتر از عدد ۱,۹۶ می‌باشند (در سطح خطای ۵ درصد) از لیست گویه‌ها حذف گردیده‌اند.

شکل شماره ۷: بارهای عاملی (مدل اصلاح شده)

شکل شماره ۸: t-value مدل اصلاح شده

دومین ملاک، بررسی اعتبار مرکب هر یک از سازه‌ها می‌باشد. اعتبار مرکب که به پایایی ترکیبی نیز مشهور است، نسبت به آلفای کرونباخ معیار مدرن‌تری جهت تعیین پایایی محسوب می‌شود. این اعتبار از طریق ضریب دیلون - گلدشتاین به دست می‌آید و مقادیر بیشتر از ۰/۷ برای این ملاک قابل قبول می‌باشد. همچنین سومین ملاک، میانگین واریانس استخراج شده (روایی همگرا^۱) می‌باشد. معیار AVE نشان‌دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر سازه با شاخص‌های خود است. در واقع این معیار میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد که هر چه این همبستگی بیشتر باشد، برازش مدل نیز بهتر است. مقادیر بیشتر از ۰/۵ برای این ملاک نشان‌دهنده روایی مناسب سازه می‌باشد. در جدول شماره ۱۵ دو معیار اعتبار مرکب و میانگین واریانس استخراج شده برای سازه‌های تحقیق ارائه شده است:

جدول شماره ۱۵: مقادیر اعتبار مرکب و میانگین واریانس استخراج شده

عامل	اعتبار مرکب	میانگین واریانس استخراج شده
مدیریت جهادی در نظام بانکی	۰,۷۶۸	۰,۵۳۲
بیکارچی و انسجام نظام بانکی	۰,۷۵۹	۰,۵۱۴
اصلاح و بهسازی نظام بانکی	۰,۷۶۸	۰,۵۲۵
مقاوم‌سازی نظام بانکی	۰,۷۰۲	۰,۵۸

به عنوان آخرین ملاک ارزیابی مدل، به منظور بررسی روایی مدل تحقیق، از معیار معرفی شده توسط (فورنل و لارکر^۲، ۱۹۸۱) استفاده می‌شود. این معیار میزان رابطه یک سازه با شاخص‌های آن در مقایسه رابطه آن سازه با سایر سازه‌های تحقیق را نشان می‌دهد. به طوری که روایی واگرایی قابل قبول یک مدل حاکی از آن است که یک سازه در مدل، تعامل

با عنوان آخرین ملاک ارزیابی مدل، به منظور بررسی روایی مدل تحقیق، از معیار معرفی شده توسط (فورنل و لارکر^۲، ۱۹۸۱) استفاده می‌شود. این معیار میزان رابطه یک سازه با شاخص‌های آن در مقایسه رابطه آن سازه با سایر سازه‌های تحقیق را نشان می‌دهد. به طوری که روایی واگرایی قابل قبول یک مدل حاکی از آن است که یک سازه در مدل، تعامل

۲. Fornell-Larcke

۱. Convergent Validity

بیشتری با شاخص‌های خود دارد تا با سازه‌های دیگر. معیار فورنل و لارکر بدین صورت به دست می‌آید که جذر AVE یک سازه باید بیشتر از همبستگی آن سازه با سازه‌های دیگر باشد. این معیار در جدول شماره ۱۶ ارائه می‌گردد:

جدول شماره ۱۶: بررسی روایی متغیرهای تحقیق

متغیر	مدیریت جهادی در نظام بانکی	یکپارچگی و انسجام نظام بانکی	اصلاح و بهسازی نظام بانکی	مقاوم‌سازی نظام بانکی
مدیریت جهادی در نظام بانکی	۰,۷۳			
یکپارچگی و انسجام نظام بانکی	۰,۱۵۱	۰,۷۱۷۱		
اصلاح و بهسازی نظام بانکی	۰,۱۸۲	۰,۲۷۷	۰,۷۲۴	
مقاوم‌سازی نظام بانکی	۰,۱۷۵	۰,۳۶۲	۰,۴۴۴	۰,۷۶۱

در این ماتریس، همبستگی متغیرهای مکنون گزارش شده‌اند. بر اساس این معیار، چنانچه این اعداد از اعداد زیرین خود بیشتر باشند، سازه از روایی مناسبی برخوردار است. در جدول شماره ۱۶ تمامی متغیرها دارای روایی مناسبی می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

در ادبیات رایج جهان اصطلاح «اقتصاد مقاومت» مشاهده نمی‌شود و بیشتر از اصطلاح «تاب‌آوری اقتصادی» به مفهوم توانای اقتصاد برای بهبودی سریع از تکانه‌های اقتصادی تخریب کننده خارجی و نیز توانای اقتصاد برای ایستادگی در برابر اثر این تکانه‌ها استفاده شده است. تاب‌آوری اقتصادی می‌تواند ایستا و یا پویا و در تقسیم‌بندی دیگری، ذاتی و یا انطباقی که کاملاً سیاست ساخته است، باشد. ریسک تخریب شدن اقتصاد بر اثر تکانه‌های خارج از دو عامل میزان آسیب‌پذیری اقتصاد و قدرت تاب‌آوری آن تأثیر می‌پذیرد. از این جهت تلاش برای کاهش آسیب‌پذیری از یک سوی و افزایش قدرت مقاومت اقتصادی از سوی دیگر اهمیت اساسی دارند نگاه آسیب شناسانه به وضعیت اقتصاد ایران از منظر تحقق و پیاده‌سازی اقتصاد مقاومت، تصویر روشن از مشکلات را آشکار خواهد کرد. در این راستا، اقتصاد ما با چالش‌های زیادی روبه روست که لزوم پیاده‌سازی و اجرای سیاست‌های کل اقتصاد مقاومتی را دو چندان می‌کند. در این راستا، بانک‌ها به عنوان مهمترین رکن نظام تأمین مالی در کشور وظایف و نقش زیادی در پیاده‌سازی و اجرای سیاست‌های کل اقتصاد مقاومتی خواهند داشت. پیش‌نیاز ایفای چنین نقش از جانب نظام بانکی در اقتصاد ملی، مقاوم بودن خود بان در برابر تکانه‌ها

بوده که در این ارتباط تجربیا جهان نیز قابل استفاده و در دسترس است. در تجربه جهانی با توجه به کاستی‌های موجود در نظام بانکی آمریکا و اتحادیه اروپا که تا حدودی به دامن زدن هرچه بیشتر به بحران‌های مال منجر شده است، کمیته بازل رهنمودهای را برای افزایش سطح انعطاف‌پذیری (یا مقاومت) بانک‌ها در مواقع بحرانی پیش‌بینی و در قالب بیانیه‌های کمیته بازل تدوین و اجرای آن را نیز به بانک‌ها توصیه کرده است که خود نشان دهنده اهمیت مقاوم‌سازی نظام بانکی در مقابله با شرایط بحرانی و فشار و حتی شرایط پیش از بروز بحران بوده است.

در این مطالعه بر اساس نظر خبگان نظام بانکی ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی با استفاده از روش تحلیل تم، شناسایی و مدل مناسب طراحی و به تأیید خبرگان نظام بانکی رسید. مدل طراحی شده دارای چهار بعد اصلی (مدیریت جهادی، یکپارچگی و انسجام، اصلاح و مقاوم‌سازی نظام بانکی) است که البته هر یک از این ابعاد دارای مؤلفه‌هایی می‌باشد.

بررسی سیر طرح تحول نظام بانکی در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که سیاست‌گذاران اقتصادی عمدتاً ریشه مشکلات نظام بانکی را در ساختار داخلی نظام بانکی جستجو می‌نمایند و بر همین اساس عمدتاً بر اصلاح رفتار و اصلاح ساختار نظام بانکی کشور در سطوح مختلف، مانند اصلاح قانون بانک‌داری و اجرای صحیح قانون بانک‌داری بدون ربا، تفکیک فعالیت بانک‌ها بین فعالیت‌های سرمایه‌گذاری، تأکید می‌نمایند همچنین نتایج مطالعات نشان می‌دهد، شفافیت و سلامت نظام بانکی پایین بودن فساد مالی، استقرار نظام اعتبارسنجی مشتریان و پایین بودن سطح مطالبات معوق در

نظام بانکی از مهمترین عوامل درون نهادی مؤثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی کشور به حساب می‌آید. وجود فضای سالم رقابتی در شبکه بانکی و هم‌آهنگی نهادهای نظارتی و قضایی در مقاوم‌سازی نظام بانکی به عنوان مهمترین عوامل تأثیرگذار (میان نهادی) شناخته شده‌اند. مدیریت حجم نقدینگی توسط بانک مرکزی با هدف کنترل تورم و نیز اثربخشی ارتباطات بین‌المللی در شبکه بانکی از مهمترین عوامل فرا نهادی در مقاوم‌سازی نظام بانکی می‌باشند. شایسته است مسئولان نظام بانکی، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را به عنوان سند بالادستی خطیر مد نظر قرار دهند و فعالیت‌ها و برنامه‌های خود را با هدف تحقق سیاست‌های اقتصادی مقاومتی ساماندهی نمایند. به منظور عملیاتی شدن الگوی بانک‌داری مقاومتی، یکی از راه‌ها ایجاد و تقویت بانک‌ها با توجه به نیاز اساسی صنعت بانک‌داری است. بانک‌های تجاری و توسعه‌ای تا حدودی در کشور وجود دارند. هر چند به دلایل مختلف از مأموریت و اهداف خود فاصله گرفته‌اند که با تفکیک آن‌ها، توفیق عمل به مأموریت‌ها و اهداف نیز بیشتر خواهد شد. شرایط قانونی در قانون عملیات بانکی بدون ربا نیز باید متناسب با شرایط بانک‌داری مقاومتی و مقتضیات آن تغییر یابد و توسعه لازم در آن ایجاد شود.

منابع و مأخذ

- ابراهیمی، آ. سیف، ا.م. (۱۳۹۴). "مفهوم شناسی و زمینه‌یابی بانک‌داری مقاومتی در اقتصاد ایران"، فصلنامه روند. دوره ۲۲، شماره ۷۱، صص. ۵۴-۱۹.
- اسدی، ع. (۱۳۹۳). "نظام اقتصاد اسلامی الگویی کامل برای اقتصاد مقاومتی"، فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره ۲، شماره ۵، صص. ۳۹-۲۵.
- پایگاه خبری-تحلیلی مقاومتی نیوز، حذف دلار از جهان با فناوری بلاک چین و پشتیبانی طلا، منتشر شده در ۱۳۹۶/۱۰/۲۱.
- پایگاه خبری-تحلیلی مقاومتی نیوز، تجربه چین در جهانی کردن یوان چه درس‌هایی برای ایران دارد؟، منتشر شده در ۱۳۹۶/۴/۲۶.
- پایگاه خبری-تحلیلی مقاومتی نیوز، کاهش ریسک و هزینه‌های تجارت، هدف ۵۵ پیمان پولی دوجانبه در جهان. منتشر شده در ۱۳۹۶/۶/۷.
- تاج‌الدینی، م. (۱۳۹۴). "اقتصاد مقاومتی از دیدگاه قرآن و حدیث"، دومین کنگره بین‌المللی تفکر و پژوهش دینی، اردبیل.
- تراب‌زاده جهرمی، م.ص.، سجادی، ع.ر. و سمیعی‌نسب، م. (۱۳۹۲). "بررسی ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای"، مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۳۲، صص. ۴۶-۳۱.
- جمالی، ی. و جابری، ع. (۱۳۹۴). "اقتصاد مقاومتی از دیدگاه اسلام (مفهوم، اصول و سیاست‌ها)"، معرفت، دوره ۲۴، شماره ۳۱۳، صص. ۱۰۶-۹۱.
- حسین‌پور، د.، رضائی‌منش، ب. و محمدی سیاهبومی، ح.ر. (۱۳۹۵). "رابطه مدیریت جهادی و استراتژی‌های اقتصاد مقاومتی"، پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، دوره ۲۴، شماره ۷۹، صص. ۱۲۲-۹۹.
- حیدری، ف. و رجبی، ز. (۱۳۹۵). "تدوین الگوی پارادایمی حکمرانی نظارتی کارا و اثربخش بر شبکه بانکی کشور"، مطالعات مالی و بانک‌داری اسلامی، دوره ۲، شماره ۳، صص. ۹۳-۶۳.
- خالقی، م.ج. (۱۳۹۵). "نقش نظام بانکی در اقتصاد مقاومتی"، پژوهش ملل، دوره ۱، شماره ۶، صص. ۱۱-۱.
- خوانساری، ر. و قلیچ، و. (۱۳۹۴). "اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی با استفاده از روش تاپسیس فازی"، تحقیقات مالی اسلامی، دوره ۵، شماره ۱(۹)، صص. ۱۱۸-۸۹.
- رجبی، ز. (۱۳۹۵). "تبیین الگوی کارکردی مقاوم‌سازی شبکه بانکی کشور با هدف حفظ ثبات و سلامت نظام بانکی (یا تأکید بر اصلاح ساختار نظام بانکی و جلوگیری از توقف و ورشکستگی بانک‌های موجود)"، اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

- رز، پیتر اس. و هاجینس، سیلویا سی. (۲۰۱۰). "مدیریت بانکی و خدمات مالی"، ترجمه: محمدرضا شعبان‌نژاد و مریم‌السادات اسمعیل‌زاده عربی (۱۳۹۳)، چاپ اول، تهران: انتشارات فاطمی.
- سلطانی، م. و راعی عزآبادی، م.ا. (۱۳۹۶). "اولویت‌بندی مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی مرتبط با بازار سرمایه"، جستارهای اقتصادی ایران، دوره ۱۴، شماره ۲۷، صص. ۸۹-۱۰۶.
- سیدحسین‌زاده یزدی، س. و شریف‌زاده، م.ج. (۱۳۹۵). "سیره پیامبر اکرم (ص) در مقابله با تهدیدهای اقتصادی"، فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد اسلامی، دوره ۱۶، شماره ۶۲، صص. ۵-۳۱.
- سیف، ا.م. (۱۳۹۱). "الگوی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران (مبتنی بر دیدگاه مقام معظم رهبری)"، آفاق امنیت، دوره ۵، شماره ۱۶، صص. ۵-۲۲.
- سیف، ا.م. و کمالی، ر. (۱۳۹۳). "الگوی کارایی تخصیصی و انطباقی در اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران (بر اساس سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری)"، آفاق امنیت، دوره ۷، شماره ۲۵، صص. ۵-۳۸.
- سیفلو، س. (۱۳۹۳). "مفهوم‌شناسی اقتصاد مقاومتی"، معرفت اقتصاد اسلامی، دوره ۵، شماره ۲، صص. ۱۵۱-۱۷۳.
- سیفلو، س. (۱۳۹۵). "طراحی الگوی بانک‌داری مقاومتی مطالعه موردی بانک نیازهای اساسی"، اقتصاد اسلامی، دوره ۱۶، شماره ۶۴، صص. ۵۵-۸۵.
- طغرایبی، ز. (۱۳۸۸). "برابر قدرت خرید و محاسبه آن"، فصلنامه علمی تخصصی روند، شماره ۴۴.
- غیاثوند، ا. و عبدالشاه، ف. (۱۳۹۴). "شاخص‌های تاب‌آوری اقتصادی"، روند، دوره ۲۲، شماره ۷۱، صص. ۷۹-۱۰۶.
- غیاثوند، ا. و عبدالشاه، ف. (۱۳۹۴). "مفهوم و ارزیابی تاب‌آوری اقتصادی ایران"، پژوهشنامه اقتصادی، دوره ۱۵، شماره ۵۹، صص. ۱۶۱-۱۸۷.
- کامفیروزی، م.ح.، بنیادی نائینی، ع. و موسوی لقمان، ا. (۱۳۹۲). "بررسی نقش عوامل در اقتصاد بدون نفت در الگوی اقتصاد مقاومتی"، اقتصاد اسلامی، دوره ۱۳، شماره ۵۲، صص. ۵۹-۸۷.
- میدری، ا. (۱۳۹۲). "رفع تضاد منافع بخش‌های بانکی و تولیدی در الگوهای مختلف بانک‌داری"، مجلس و راهبرد، دوره ۲۰، شماره ۷۵، صص. ۵۳-۷۸.
- میرمعزی، ح. (۱۳۹۱). "اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن"، اقتصاد اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۴۷، صص. ۴۹-۷۶.
- میشکین، فردریک، اس. (۲۰۱۰). "اقتصاد پول، بانک‌داری و بازارهای مالی"، ترجمه و تألیف: حسین قضاوی (۱۳۸۸)، چاپ اول، تهران: موسسه آموزش عالی بانک‌داری، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

مؤمنی، ح.س. (۱۳۹۶). "اقتصاد مقاومتی در کشورهای پیشرفته با تأکید بر تولید ملی"، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).

نیلی، ف. و محمودزاده، آ. (۱۳۹۵). "شکست بازار اعتبارات"، از مجموعه مقالات چالش‌های پولی و بانکی اقتصاد ایران، تحلیل وضعیت و توصیه‌های سیاسی، تهران: انتشارات پژوهشکده پولی و بانکی.

میلانی، ج. (۱۳۹۴). "اقتصاد مقاومتی و خودباوری"، فرصت‌ها و چالش‌های تحقق آن، مجله اقتصادی، شماره ۷ و ۸، صص. ۲۲-۵.

Briguglio, L., Cordina, G., Farrugia, N. & Vella, S. (2006). "Conceptualising and Measuring Economic Resilience. In Briguglio, L., Cordina, G., and Kisanga EJ", (Eds) Building the Economic Resilience of small States, Malta: Islands and Small States Institute and London: Commonwealth Secretariat, PP. 265-287.

Briguglio, L., Cordina, G., Farrugia, N. & Vella, S. (2008). "Economic Vulnerability and Resilience: Concepts and Measurements", Research Paper, No. 2008/55, UNU-WIDER.

Duval, R., Elmeskov, J. & Vogel, L. (2007). "Structural Police and Economic Resilience to Shocks", OECD Economics Department Working Papers 567, OECD Publishing.

Christopherson, S., Michie, J. & Tyler, P. (2010). "Regional resilience: Theoretical and Empirical Perspectives", Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, Vol. 3(1), PP. 3-10.

FM Global. (2017), Resilience index annual report.

Edward, H., Travis St, C., Howard, W., Harold, W., Patricia, A., Pamela, B., Sarah, F. & Alec, F. (2012). "Economic Shocks and Regional Economic Resilience", In Urban and Regional Policy and Its Effects: Building Resilient Regions, Vol. 9780815722854, PP. 193-274.

Guillaumont, P. (2010). "Assessing the Economic Vulnerability of Small Island Developing States and the Least Developed Countries", The Journal of Development Studies, Vol. 46(5), PP. 828-854.

IFSB-3: "Guiding Principles on Corporate Governance for Institutions offering only Islamic Financial Services (Excluding Islamic Insurance (Takaful) Institutions and Islamic Mutual Funds)", December 2006. <http://www.ifsb.org/standard/ifsb3.pdf>. (Persian).

Rose, A. & Lim, D. (2002). "Business interruption losses from natural hazards: conceptual and methodological issues in the case of the Northridge earthquake", Global Environmental Change Part B: Environmental Hazards, Vol. 4(1), PP. 1-14.

Peng, C., Yuan, M., GU, C., Peng, Z. & Ming, T. (2017). "A review of the theory and practice of regional resilience", Sustainable Cities and Society, Vol. 29, PP. 86-96.

Vallascas, F. & Keasey, K. (2012). "Bank resilience to systemic shocks and the stability of banking systems: Small is beautiful", Journal of International Money and Finance, Vol. 31, PP. 1745-1776.

World Economic Forum. (2016). the Global Competitiveness Report 2016-2017.

World Economic Forum. (2017). the Global Competitiveness Report 2017-2018.

Travis Selmier II, W. (2016). “Design rules for more resilient banking systems”, Policy and Society, Vol. 35(3), PP. 253-267.

Designing a conceptual model of resistance economy in banks, financial and credit institutions of the country

*** Mahmood Ziaee**

**** Hashem Nikoumaram**

***** Karim Hamdi**

Abstract

One of the issues that has been emphasized by the Supreme Leader in recent years is paying attention to the country's economic issues. Naming consecutive years with economic issues and focusing on resistance economics shows the high importance of this issue. Among these, the bank and the banking system, which has a main and fundamental role in the veins of the society's economy. The purpose of this study is to design a model of resistance economy in the banking system. This study is an objective study in terms of purpose and a descriptive-survey study in terms of data collection. The research community includes all present banking experts who are familiar with the concepts of resistance economics and have properly understood its role in the banking system. Qualitative method (theme analysis) has been used to analyze the data in the model design section and confirmatory factor analysis (TFLPS) has been used to validate the conceptual model. The model designed in this study includes four dimensions, which are: jahadi model in the banking system, integration and cohesion of the banking system, reform and improvement of the banking system and strengthening the bank name.

Key Words: Resistance Economy, Resilience, Jahadi Management, Banking System Integration.

* PhD Student in Public Administration, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

** Professor, Department of Accounting, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, (Corresponding Author), Email: h-nikoumaram@srbiau.ac.ir

*** Associate Professor, Department of Business Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran